

WILLIAM SHAKESPEARE

EL REI JOAN

(TRADUCCIÓ DE JOSEP M.^a DE SAGARRA)

DRAMATIS PERSONÆ

EL REI JOAN.	PERE DE POMFRET, profeta.
EL PRÍNCIP ENRIC, fill del Rei.	FELIP, Rei de França.
ARTUR, Duc de Bretanya, nebot del Rei.	LLUÍS, delfí.
EL COMTE DE PEMBROKE.	LIMOGES, Duc d'Austria.
EL COMTE D'ESSEX.	CARDENAL PANDOLF, Legat del Papa.
EL COMTE DE SALISBURY.	MELUN, senyor francès.
LORD BIGOT.	CHATILLON, Ambaixador de França prop del Rei Joan.
HUBERT DE BURGH.	REINA ELIANOR, mare del Rei Joan.
ROBERT FAULCONBRIDGE, fill de Sir Robert Faulconbridge.	CONSTANÇA, mare d'Artur.
FELIP EL BASTARD, germanastre seu.	BLANCA D'ESpanya, neboda del Rei Joan.
JAMES GURNEY, servidor de Lady Faulconbridge.	LADY FAULCONBRIDGE.

Lords, Ciutadans d'Angers, un Governador, Heralds, Oficials, Soldats, Missatgers i altres persones del seguici.

Escena: Part a Anglaterra i part a França.

ACTE PRIMER

PALAU DEL REI JOAN

(*Entren el REI JOAN, la REINA ELIANOR, PEMBROKE, ESSEX, SALISBURY i altres amb CHATILLON.*)

REI JOAN: I bé; ¿vols explicar-te, Chatillon, i dir què vol la França de nosaltres?

CHATILLON: Després d'aquell habitual salut, el rei de França, per la meua boca, parla a la manllevada majestat d'Anglaterra.

ELIANOR: Un estrany començament: «la manllevada majestat!».

REI JOAN: Silenci, bona mare; escolteu l'ambaixador.

CHATILLON: Felip de França en dret i en la legítima representació del fill del teu difunt germà Godofre,

Artur Plantagenet, ve a reclamar-te,
amb tota llei, aquesta illa esplèndida
i els territoris seus: Irlanda, Anjou,
Poitiers, Maine i Turena, desitjant
que abandonis l'espasa que manté
tots aquests títols usurpats, lliurant-la
a mans del jove Artur, el teu nebot
i sobirà de dret.

REI JOAN: I si nosaltres
no hi volem consentir, què passaria?
CHATILLON: Doncs la intervenció d'una ferotge
i sanguinària guerra, restablint
per la força aquests drets que per la força
han estat retinguts.

REI JOAN: Aquí, nosaltres
tenim guerra per guerra i sang per sang,
i a la intervenció contestarem
amb la intervenció. Digues-ho a França!

CHATILLON: Doncs, aleshores, pren per boca meva
el repté del meu rei, límit extrem
de la meva ambaixada.

REI JOAN: I tu li portes
el meu, i així vés-te'n en pau. I sigues
com un llampec davant els ulls de França,
perquè ans no hi duguis tu el que jo t'he dit,
el tro del meu canó farà sentir-hi.
Vés, doncs! Sigues trompeta de ma còlera
i presagi sinistre de la vostra
pròpia ruïna! Que honorablement
sigui escortat, Pembroke, tingueu-ne cura.
Chatillon, bon viatge!

(*Exeunt* CHATILLON i PEMBROKE.)

ELIANOR: I bé, fill meu:
¿no he dit jo sempre que l'ambiciosa
Constança no reposaria fins
incendiar la França i tot el món
pels drets i pel partit d'aquest fill d'ella?
La cosa bé podia prevenir-se
i adobar-se amb uns fàcils arguments
d'amistat; però duta a la baralla
de dos reialmes, només pot tenir
una espantosa i sangonent sortida.

REI JOAN: Tenim, de nostra banda, nostra forta
possessió i el nostre dret. Molt més
possessió que dret, perquè, altrament,

per a vós i per mi mal aniria:
això és el que la meva consciència
us diu a cau d'orella i que ningú,
llevat del cel i vós i jo, ho escolti.

(*Entra un XERIF.*)

ESSEX:

Sobirà meu, aquí la més estranya
controvèrsia que mai hagi sentit,
es presenta, vinguda de províncies,
perquè la judiqueu. ¿Puc fer que passin
les dues parts?

REI JOAN:

Ja poden acostar-se.

(*Exit XERIF.*)

Farem que paguin nostres abadies
i nostres priorats, tot el que costi
la campanya.

(*Entren ROBERT FAULCONBRIDGE i FELIP, el
seu germà bastard.*)

BASTARD:

Quins homes sou vosaltres?

Jo, un fidel súbdit vostre, un cavaller
nat a Northamptonshire, i el fill gran,
suposo, de Robert de Faulconbridge,
un soldat que en el camp de batalla
fou armat cavaller per la molt digna
mà de Cor de Lleó.

REI JOAN:

I tu, qui ets?

ROBERT:

El fill i hereu del propi Faulcongridge.

REI JOAN:

Aquest és el més gran i tu ets l'hereu?
Doncs no veniu d'una mateixa mare.
segons sembla.

BASTARD:

Venim, evidentment,
d'una mateixa mare, poderós
sobirà, i això és cosa coneguda,
i, segons penso jo, d'un mateix pare;
perquè si és que voleu saber del cert
aquesta veritat, us recomano
al cel o bé a la meva mare.

Sobre aquest punt, tinc els mateixos dubtes
que tenir puguin tots els fills dels homes.

ELIANOR:

Fora, groller! Amb aquesta malfança
omplis la teva mare de vergonya,
deshonorant-la.

BASTARD:

Jo, senyora? I ca!

Jo, per a això, no tinc motius. Es tracta
de l'argument del meu germà i no el meu;
i si arriba a provar-lo, fa que em volin

- unes cinc-centes lliures ben boniques
de renda a l'any. Que el cel guardi l'honor
de la mare i les meves propietats!
- REI JOAN :** Vet ací un noi trempat! I essent més jove,
per què et reclama el teu germà l'herència?
- BASTARD :** No ho sé, si no és per a quedar-se els béns.
Un cop, ell, m'insultà amb la bastardia;
pel que toca a si sóc o si no sóc
tan legítim com ell, podrà respondre'n
la meva mare amb el seu cap; però
si a mi em van fer tan bé com ell
— bon repòs per als ossos que van prendre's
la molèstia per mi! —, sobirà meu.
vós mateix compareu les nostres cares
i sigueu jutge: si el vell Sir Robert
ens va fer als dos i és de tots dos el pare
i aquest fill se li assembla, oh, Sir Robert,
oh, pare, de genolls jo dono gràcies
al cel perquè tu i jo no ens assemblem!
- REI JOAN :** Quin cap de trons Déu ens envia aquí!
- ELIANOR :** Té un tret del rostre de Cor de Lleó;
el recorda amb l'accent de les paraules.
¿No llegiu algun aire del meu fill
en la ferma estatura d'aquest home?
- REI JOAN :** Li he donat un cop d'ull de cap a peus
i en tot veig de Ricard la pròpia estampa.
Parla, esmolet: per què us heu decidit
a reclamar a vostre germà les terres?
- BASTARD :** Perquè té mitja cara com el pare,
i amb la meitat d'aquesta cara vol
totes les meves terres; una mitja
moneda de vuit sous, per una renda
d'unes cinc-centes lliures anuals!
- ROBERT :** Graciós sobirà, quan el meu pare
vivía, el germà vostre el féu servir
moltes vegades...
- BASTARD :** Està bé, senyor;
això no us dóna dret a apoderar-vos
dels meus béns. Més valdria que contéssiu
com ell feia servir la meva mare.
- ROBERT :** Un cop, el va enviar d'ambaixador
a Alemanya a tractar de grans negocis
referents a aquella època, i el rei
s'aprofità aleshores de l'absència
i va anar a viure a casa del meu pare.
Com ell hi triomfà, m'averگویeix

dir-ho; però, senyor, la veritat sempre és la veritat. Espais amplíssims de mar i costa van interposar-se entre el pare i la mare, i aleshores — el meu pare mateix m'ho havia dit — aquest ferm cavaller fou concebut.

Al llit de mort, el pare va llegar-me les seves terres i em digué, jurant sobre el propi traspàs, que no era d'ell aquest minyó fill de la meva mare, perquè, si no, hauria vingut al món unes quinze setmanes ans del terme.

Per tant, bon sobirà, deixeu que prengui allò que és meu, les terres del meu pare, com del meu pare fou la voluntat.

REI JOAN:

Vostre germà és legítim, senyor murri!

Després del matrimoni, la muller del vostre pare l'ha portat al ventre.

I és culpa d'ella si ha jugat fent trampa, i al mateix joc es troben exposats tots els homes que es casen amb les dones.

Feu-me el favor de dir: ¿si el meu germà, que, segons vós, va prendre's la molèstia de fabricar aquest noi, hagués anat, reclamant-lo com propi, al vostre pare, què hauria esdevingut? Doncs, amic meu, que el vostre pare, amb tota la certesa i contra tot el món, no cediria aquest vedell fill de la seva vaca.

I això ho podria fer, i el meu germà mal que fos seu, de cap de les maneres podria reclamar-li. Com tampoc, mal no fos d'ell, podia refusar-lo vostre pare. No té volta de full; si va engendrar el fill de la meva mare l'hereu del vostre pare, a aquest hereu li pertoqueu els béns del vostre pare.

ROBERT:

¿La voluntat del pare no té força per a desposseir un fill que no és seu?

BASTARD:

No més força per a desposseir-me que la que va tenir per engendrar-me, em sembla, senyor meu.

ELIANOR:

¿Què prefereixes, ser un Faulconbridge com el teu germà i posseir les terres, o que et diguin fill de Cor de Lleó, i dels teus grans aires

- ser només amo sense cap fortuna?
- BASTARD:** Senyora, si tingués el meu germà la meva estampa i jo tingués la seva; si, com ell, fos igual que Sir Robert, amb dues cames primes com dos mànecs de xurriaques i aquests dos bracetcs que semblen pell d'anguila dissecada, i amb un rostre tan prim que no gosés dur una rosa a l'orella per la por que no em diguessin «guaita quins tres xavos!», i amb tal fatxa tingués tot el país, que em mori aquí si no renunciava fins l'últim pam de terra per tenir la meva cara; no voldria ser Senyor Llúpia de cap de les maneres.
- ELIANOR:** M'agrades molt. ¿Cedeixes la fortuna al teu germà, abandones els teus béns i vols seguir-me? Jo sóc un soldat, i ara me'n vaig a França.
- BASTARD:** Podeu prendre, germà, les meves terres, que jo prenc la meva sort. La vostra fatxa us guanya cinc-centes lliures, i si per deu sous la veníeu, seria massa cara.
- Senyora, jo us segueixo fins la mort.
- ELIANOR:** No, prefereixo que us ens avanceu.
- BASTARD:** En el nostre país hom acostuma cedir el pas als que ens són superiors.
- REI JOAN:** Com te dius?
- BASTARD:** Felip, sobirà meu; així comença el nom: Felip, fill gran de la muller del bon vell Sir Robert.
- REI JOAN:** Porta, des d'ara. el nom d'aquell del qual portes la forma. Agenolla't, Felip, però redreça't més gran: alça't, Ricard Plantagenet!
- BASTARD:** Germà meu per la banda de la mare: deu-me la vostra mà; el meu pare em deixa l'honor i el vostre us deixa el patrimoni. I ara beneït sigui aquell moment de nit, o bé de dia, que em van fer quan era Sir Robert a l'estranger.
- ELIANOR:** Tota la gràcia d'un Plantagenet! Ricard, sóc àvia teva; ja pots dir-m'ho.
- BASTARD:** Senyora, per atzar, i no per dret; però, què hi fa? He passat com d'esquitllentes

pel finestró i, encara, millor dit,
per l'espitllera: qui té por de dies,
aprofita la nit per bellugar-se.

La qüestió és tenir, vingui d'on vingui;
de prop, o bé de lluny, aquell que toca
és que ha ben apuntat, i jo sóc jo,
a desgrat de la forma d'engendrar-me.

REI JOAN:

Vés, Faulconbridge; tens el que volies.
Un cavaller, sense ni un pam de terra,
et fa terratinent. Veniu, senyora,
i vina tu, Ricard; anem a França,
a França, que és urgent; sense tardança.

BASTARD:

Adéu, germà, i amb la fortuna resta!
Perquè van fer-te per la via honesta.

(*Exeunt tots menys el BASTARD.*)

Tinc un pam més d'honor del que tenia;
però si n'he perdut de pams de terra!

Molt bé; ara puc de qualsevol fustots
fer-ne una dama: «Sir Ricard, bon dia!»

«Déu vos guardi, company...» i si es diu Jordi
li diré Pere, que l'honor de fresc

oblida com se diuen les persones;

fóra massa respecte i cortesia

pel vostre canvi de condició.

I ara ve un viatger d'escuradents,

seu a taula amb la meva senyoria,

i quan el meu digníssim païdor

està tip, jo que em xuclo les genives

i dic al camperol: «Molt senyor meu...»

decantant-me una mica sobre el colze,

i començo: «Senyor... desitjaria...»

aquesta és la pregunta, i ara ve

la resposta com en l'abecedari:

«Senyor» — diu la resposta — «com vulgheu...»

com vós us plagui... sóc al servei vostre...»

«Oh, no, senyor!...» — fa la pregunta — «no!,

jo sóc aquell que està a les vostres ordres...»

i així, ans que la resposta tingui temps

de saber què desitja la pregunta,

tirant al dret pel ram del compliment,

i enraonant dels Alps, dels Apenins,

dels Pirineus i de la vall del Po,

us trobeu al sopar sense adonar-vos-en.

D'això se'n diu la bona societat,

i això convé a aquell home que s'enfila

com una carbassera, jo pel cas.

Perquè només és el bastard d'una època el que no mira prim — i jo en sóc un, tant si hi miro com no — no solament en els costums i els hàbits i en la forma de presentar-me, sinó en els més íntims moviments, per a fer dolç, i més dolç, i més dolç, el verí a la dentadura del segle que vivim; vull practicar-ho, no per a engalipar, sinó per veure que a mi no m'engalipin. Car ja sé que el tal verí me'l trobaré als graons de qualsevol escala que jo pugui. Però, ¿qui és que arriba tan de pressa amb roba de muntar? Què significa la dona-diligència? ¿Que no té un bon marit que es prengui la molèstia d'avançar-se tocant un corn ben llarg?

(*Entren LADY FAULCONBRIDGE i JAMES GURNEY.*)

- Ai, redimoni! Si és la meva mare!
Què hi ha, bona senyora? Què és que us porta amb tanta rapidesa, aquí, a la cort?
- LADY FAULC.: On és el miserable germà teu?
On és aquest que el meu honor empaïta?
- BASTARD: El meu germà Robert? El fill del vell Sir Robert? Voleu dir aquest gran Milhomes? El fill de Sir Robert és qui cerqueu?
- LADY FAULC.: El fill de Sir Robert! Sí, criatura desvergonyida, el fill de Sir Robert!
Per què de Sir Robert en fas brometa?
És fill de Sir Robert i tu també.
- BASTARD: James Gurney, vols deixar-nos una estona?
- GURNEY: Amb molt gust, bon Felip.
- BASTARD: Felip? I ca!
Això és nom de pardal. Escolta'm, James: gat amagat, comprens? Aviadet te'n diré un tros així.

(*Exit GURNEY.*)

Escolteu, senyora:
Jo no sóc fill de Sir Robert; podia Sir Robert endrapar un divendres sant la part d'ell que hi havia en el meu cos sense rompre ni aixís el seu dejuni; podia Sir Robert fer bons treballs, però, punyal, senyora!, confesseu-me: em podia fer a mi? De cap manera!

Ja coneixem les seves maniobres.

Per tant, digueu-me, bona mare: a qui
dec aquests membres? Mai un Sir Robert
no hauria tornejat aquesta cama!

LADY FAULC.: ¿També conspires tu amb el teu germà,
tu, que pel teu profit deuries
defensar el meu honor? Què significa
aquest escarn, desvergonyit canalla?

BASTARD:
Cavaller, cavaller, estimada mare;
igual que el basilisc. Ha anat així!
He rebut l'esquenada, encara ho sento.
Però jo, no sóc fill de Sir Robert,
mare; l'he refusat, i fins les terres,
la legitimitat, el nom i tot.

Així, doncs, bona mare, assabenteu-me
de qui era el meu pare; jo m'espero
que era un home decent; digueu-me'l, mare!

LADY FAULC.: Has renegat de tu com Faulconbridge?

BASTARD: Tan sincer com renego del dimoni.

LADY FAULC.: El rei Ricard Cor de Lleó va ser
el teu pare, que, amb temps i vehemència,
em seduí, i per a ell vaig fer un espai
en el llit del meu home, i el cel vulgui
no carregar-me aquest pecat al compte!
Tu vas sortir de l'estimada culpa,
la qual tan fortament m'abassegà,
que hauria estat inútil defensar-me.

BASTARD: Doncs bé, per aquest sol, si jo tingués
de tornar a néixer, no desitjaria,
senyora, un millor pare. Hi ha pecats
que tenen privilegi aquí, a la terra,
i el vostre és un d'aquests. La vostra falta
no fou follia vostra, i de precís
devíeu lliurar el cor com un tribut
a un amor exigent, de la qual força
i fúria incomparables, ni el lleó
intrèpid prevalia fins al punt
de no poder salvar el seu cor de príncep
de la mà de Ricard. Aquell que roba
als lleons llur entranya, bé podia
guanyar-se fàcilment un cor de dona.
Sí, mare meva amb tota la meva ànima
jo et donc gràcies pel pare que m'has dat!
Aquell que visqui i s'atreveixi a dir
que vas fallar quan vares concebir-me,
ara mateix l'enviaré a l'infern.

Anem, senyora, vaig a presentar-te
els meus parents, i ells et diran ben clar
que quan Ricard va fer-me, si t'hi haguessis
negat hauria estat una gran falta:
I aquell que ha dit que ho fou i encara ho crida,
jo li responc que diu una mentida.

ACTE SEGON

FRANÇA, DAVANT D'ANGERS

(Entra per un cantó el DUC D'AUSTRIA i les seves forces. Per l'altre, el REI FELIP de França amb les seves tropes. LLUÍS, ARTUR, CONSTANÇA i seguici.)

- LLUÍS: Ben trobat, valent Austria, enfront d'Angers!
Artur, el teu predecessor insigne,
Ricard, que va robar el cor del lleó
i féu la guerra santa a Palestina,
per aquest duc valent massa aviat
fou llençat a la tomba. I com esmena
reparadora en pro dels seus i a prec
nostres, aquí ha vingut a desplegar
els seus colors, infant, per a ajudar-te
i castigar la usurpació
d'aquest teu oncle sense sentiments,
l'anglès Joan. Abraça'l, doncs, i estima'l,
i dona-li una bona benvinguda.
- ARTUR: Déu us perdonarà l'haver matat
Cor de Lleó, tant més si deu la vida
als seus nebots posant llurs drets a l'ombra
de vostres ales bèliques. Jo us dono
la benvinguda amb una mà impotent,
però amb un cor ple d'un amor sens taca.
Duc, benvingut sigueu davant d'Angers.
- LLUÍS: Oh, noble infant! Qui no defensaria
els teus drets?
- AUSTRIA: Jo, damunt les teves galtes,
deixo aquest bes zelós com a segell
de la seguretat del meu afecte,
i jo no tornaré a la meva llar
fins que Angers i aquests drets que tens a França,
junt amb aquesta pàl·lida ribera
emblanquida de rostres, i que amb el peu
menyspreador rebutja les onades
braolaires del mar arrecerant
els seus illencs dels altres territoris;
fins que Anglaterra, que té el mar per tanca,
i de l'aigua se'n feia un baluard,
segura d'escomeses forasteres;
fins que aquest ponentí i extrem racó
et saludi com rei, fins aleshores,
bell infant, jo no penso en el retorn,

sinó en seguir sota les armes.

CONSTANÇA :

Oh!

Digneu-vos acceptar l'agraïment
d'aquesta vídua, que és la seva mare,
fins que la vostra poderosa mà
li doni forces amb la seva ajuda
per correspondre més al vostre amor.

AUSTRIA :

La pau del cel per als que han pres l'éspara
en una guerra tan caritativa
i tan justa!

REI FELIP :

Aleshores, al treball.

Nostre canó l'apuntarem de cara
als murs d'aquesta resistent ciutat.

Que es cridi als nostres homes més entesos
perquè es situïn en els punts millors.

Nostres ossos reials podem deixar-los
enfront de la ciutat, i tot un riu

de sang francesa passarem abans

de ser a la plaça principal, però

a aquest infant la deixarem sotmesa.

CONSTANÇA :

Espereu què es respon a l'ambaixada

si no voleu que embruti imprudentment

la sang vostres espases. D'Anglaterra

podria dur el senyor de Chatillon,

per la pau, el que aquí es vol per la guerra,

i aleshores potser ens penediríem

de cada gota de la sang vessada

per un precipitat arrauxament.

(*Entra CHATILLON.*)

REI FELIP :

Un prodigi, senyora! Al teu desig.

Chatillon, nostre ambaixador, es presenta!

Digues breument el que Anglaterra diu,

noble senyor; per tu estàvem atents

en fred silenci. Chatillon, explica't.

CHATILLON :

Doncs, aleshores, retireu les tropes

d'aquest setge mesquí per animar-les

enfront de tasca molt més poderosa.

L'anglès, impacient per vostres justes

demandes, s'ha aixecat amb tot l'exèrcit.

El vent advers, del qual tant n'esperava,

li ha donat temps pel desembarc dels homes

tan aviat com jo he tocat a terra.

A tota marxa vénen cap aquí

forces potents i tropes refiades.

La reina mare també arriba amb ells,

una Atè que els empeny a sang i a lluita,
amb la seva neboda Dona Blanca
d'Espanya i un bastard del rei difunt.

I tots els pica-crestes del país,
insatisfets i desconsiderats
terribles voluntaris, amb un rostre
de senyoreta i ungles de dragó,
en la nadiua llar les llurs hisendes
han venut, i ara porten orgullosos
l'herència a coll-i-be per a temptar
aquí la sort d'una fortuna nova.

Breu: mai més brava tria d'esperits
arriscats com aquesta que els anglesos
ens engeguen, no ha anat damunt les ones
tempestejades per a dur l'ofensa
i la deshonra a la Cristiandat.

(*Soroll de tambors.*)

L'agra interrupció de llurs tambors
m'escapça els comentaris; ja s'acosten,
a parlar o a lluitar. Estigueu en guàrdia.

REI FELIP:

Una expedició ben imprevista!

AUSTRIA:

Com més inesperada, més amb ànims
ens té d'arreglegar per la defensa,
perquè amb l'ocasió s'infla el coratge.
Que vinguin en bona hora! Estem a punt.

(*Entren el REI JOAN, BLANCA, el BASTARD,
SENYORS i forces.*)

REI JOAN:

Pau a França si França en pau permet
que justament entrem en el que és nostre;
si no, la França sagni i pugi al cel
la pau, i, agents de còlera divina,
corregirem l'orgull i la insolència
que al cel ha fet fugir la pau de Déu.

REI FELIP:

Pau a Anglaterra, si la host retorna
des de França a Anglaterra i hi viu en pau.
Estimem Anglaterra, i, per la seva
salut, aquí suem sota les nostres
armadures; aquest treball que fem
et correspon, però tan lluny et trobes
d'estimar l'Anglaterra, que suplantes
el seu legítim rei, i has trencat l'ordre
de la successió i has escarnit
un poder tendre fins a violar
la virginal virtut de la corona.

Guaita aquí els trets del teu germà Godofre;

- aquest front, aquests ulls pastats per ell,
aquest compendi de tota l'amplada
del que morí en Godofre, i amb el temps
això menut n'assolirà la gruixa.
Aquest Godofre fou ton germà gran
i aquest és el seu fill. Era Anglaterra
de Godofre per dret, i ara per dret
és del fill de Godofre. En nom de Déu:
¿com és que rei tu fas anomenar-te,
mentre la viva sang bat en 'quests polsos
amos de la corona que t'has pres?
- REI JOAN: ¿De qui, França, has rebut el gran encàrrec
de fer que jo contesti els teus articles?
- REI FELIP: D'aquell Jutge Suprem que inspira el bé
en cada pit d'autoritat massissa,
perquè guaiti les taques i els insults
al dret. D'aquest infant m'ha fet el guarda
aquell Jutge, i, amb garantia d'ell,
t'acuso del teu crim, al qual espero,
amb l'ajuda de Déu, donar-li el càstig.
- REI JOAN: Aixís, usurpes tu l'autoritat?
- REI FELIP: Perdó; només confonc el que la usurpa.
- ELIANOR: França, i qui és aquest usurpador?
- CONSTANÇA: Deixeu que li contesti: És el teu fill!
- ELIANOR: Fora, insolent! Té de portar corona
el teu bastard perquè tu siguis reina
i et calcis tot el món.
- CONSTANÇA: Fou el meu llit
sempre tant del teu fill, com del teu home
fou el teu, i aquest noi s'assembla més
al seu pare, que tu i el teu Joan
us assembleu de geni, que ja és molt,
perquè es pot dir que són com aigua i pluja,
o el dimoni i la mare del dimoni.
El meu fill bord! Per l'ànima, que em penso
que el seu pare no fou tan lleialment
engendrat; no potser, sent-li tu mare!
- ELIANOR: Si que tens una bona mare, noi,
que envileix el teu pare!
- CONSTANÇA: I, noi, quina àvia
que t'envileix!
- AUSTRIA: Calleu!
- BASTARD: Que parli el nunci!
- AUSTRIA: Qui rediable ets tu?
- BASTARD: Un que us farà
el paper del diable si és que us pesca

solet i acompanyat de vostra pell.
Vós sou aquella llebre del proverbi,
qual valor consisteix en estirar
la barba als lleons morts. Jo us fumaré
aquest abric de pell si és que us atrapo.
Ximplet, vigila, perquè t'asseguro
que lleparàs! I tant! Paraula d'home.

BLANCA:

Del lleó sol escaure bé la roba
a aquell que del lleó la roba roba.

BASTARD:

Si li pinta tan bé damunt l'esquena
com les sabates d'Hèrcules a un ase;
però, ase, aquest pes jo et trec dels muscles,
o te n'hi afegiré i et cruixiran.

AUSTRIA:

¿Qui és aquest cruixidor que les orelles
ens atabala amb tan inútils fums?

REI FELIP:

Rei Felip, decideix el que pertoca.
Dones i folls, trenqueu la conferència.

REI JOAN:

Rei Joan, aquí va tot resumit:
Jo reclamo de tu, i en nom d'Artur,
l'Anglaterra, la Irlanda, la Turena,
l'Anjou i el Maine. ¿Vols renunciar-hi
i depositar les armes?

A la vida
renuncio primer. Jo et repto, França.
I tu, Artur de Bretanya, vine i posa't
a mans meves, i et donarà molt més
el meu amor que allò que guanyar pugui
mai la covarda mà del rei de França.
Sotmet-te, noi.

ELIANOR:

I vine amb la teva àvia.

CONSTANÇA:

Que vagi amb la seva àvia! I que li doni
un regne, a la seva àvia, i la seva àvia
li donarà una pruna, una cirera,
i una figa! Que bona és la seva àvia!

ARTUR:

Bona mare, calleu! Desitjaria
estar estirat al fons del meu sepulcre.
No em mereixo el soroll que es fa per mi.

ELIANOR:

L'avergonyeix la seva mare, pobre!
Mireu, està plorant!

CONSTANÇA:

Per vós vergonya,
mal que ella l'hagi avergonyit o no!
Dels ultratges de l'àvia està plorant
i no de les vergonyes de la mare!
L'àvia li fa vessar dels pobres ulls
unes perles que el cel entendririen,
i el cel acceptarà com una paga!

- El cel, per tal rosari de cristall,
justícia farà amb ell, i amb vós venjança.
- ELIANOR: Oh, monstruosa calumniadora
del cel i de la terra!
- CONSTANÇA: Oh, monstruosa
del cel i de la terra ultratjadora!
No calumnio! Tu, amb el teu, usurpes
els dominis, els drets i reialeses
d'aquest fill oprimit, que és la sang pròpia
del teu hereu, i l'única desgràcia
que pateix és que siguis àvia seva;
els teus pecats en ell han trobat càstig.
El cànon de la llei l'abat, perquè
és la segona generació
tan sols que surt de la matriu culpable.
- REI JOAN: Prou, manicomi!
- CONSTANÇA: Tinc això per dir:
No sols és castigat pel pecat d'ella,
sinó que Déu ha fet del seu pecat,
i d'ella, la desgràcia del seu nét:
desgraciat per ella, ella mateixa
el desgracia. I és la injúria d'ell
el pecat d'ella, i és la injúria d'ella
la que fa d'agutzil del seu pecat,
i tot en la persona d'aquest noi,
i tot per ella! Oh, maleïda sigui!
- ELIANOR: Imprudent reganyaire, un testament
puc fer anul·lant els títols del teu fill.
- CONSTANÇA: Si?, qui ho dubta? Ja és tot un testament!
Un testament pervers! La voluntat
d'una dona! D'una àvia corrompuda!
- REI FELIP: Calma, senyora, calma o modereu-vos
una mica. No lliga amb les persones
aquest agre cridar fora de to.
Que una trompeta cridi a les muralles
els ciutadans d'Angers, i que s'expliquin
sobre qui admeten: a Joan o a Artur.
- (*Sona la trompeta. Surten alguns CIUTADANS
sobre les muralles.*)
- CIUTADÀ 1: Qui ens exhorta a venir a aquestes muralles?
- REI FELIP: França per Anglaterra.
- REI JOAN: I Anglaterra
en nom propi. Ciutadans
d'Angers, i els meus estimadíssims súbdits...
- REI FELIP: Súbdits d'Artur, volguts homes d'Angers,

nostra trompeta us crida a un cordial
parlament...

REI JOAN:

Per a treure'n avantatge
nosaltres, i per tant, primer escolteu-nos:
Les banderes de França, desplegadas
davant dels ulls i enfront vostra ciutat,
sols han vingut per a perjudicar-vos.
Els canons tenen els budells farcits
de ràbia, i, preparats com els veieu,
escopiran llur indignació
de ferro contra vostres murs.

Tots els preparatius d'aquests francesos
per un setge sagnant, tots llurs projectes
inexorables, poden veure els ulls
de la vostra ciutat i vostres portes
ajustades. I si no ens hi acostem,
les adormides pedres que us ceneixen
ja foren, a hores d'ara, per l'estrèpit
de llur artilleria descalçades
d'aquests llits de ciment atapeïts,
i ja s'hi hauria fet una ampla bretxa
de poder sanguinari per a irrompre
damunt vostre repòs. Però a la vista
de nós, que som el vostre rei legítim,
que amb penes i treballs havem marxat
i hem dut un contracop a vostres portes
per a evitar una sola esgarrinxada
a les galtes de la vostra ciutat
amenaçada, ja el francès arronça,
i, esporuguit, demana parlament;
i ara, en lloc d'enviar-vos les granades
revestides de foc per provocar
terratrèmols de febre a la muralla,
us tiren sols paraules de bon seny
embolicades dins una fumera,
amb l'intent de ficar en vostres oïdes
un deslleial error. Feu-vos-en càrrec,
amables ciutadans, com es mereixen,
i deixeu-nos entrar; que el vostre rei,
desfet de forces per tan viva marxa,
implora acolliment dins vostres murs.

REI FELIP:

Quan hagi jo parlat, contestareu
a tots dos. Contempleu: amb la mà dreta
aguanto aquest, al qual, per protegir-lo
i mantenir el seu dret, he fet el més
sagrat dels vots. És un Plantagenet,

fill del que fou germà gran d'aquest home,
i rei seu, i senyor d'allò que ell mena.
Per l'equitat llençada als peus, nosaltres
marxem damunt del verd amb pas de guerra,
davant vostra ciutat, essent només
enemics vostres, en el que ens obliga
un zel hospitalari provocat
religiosament per la defensa
d'un infant oprimat. Digneu-vos, doncs,
pagar el tribut a aquell que li pertoca
en justícia, vull dir a aquest jove príncep,
i aleshores seran les nostres armes,
igual que un ós que porta morrió,
ofensives només que per l'aspecte.
Nostres canons la llur malícia vana
esbravarem tirant de cara als núvols
invulnerables, i una retirada
beneïda i exempta de rancúnies,
amb els glavis no oscats i els elms intactes,
la nostra sang ardent, que decidíem
vessar en vostra ciutat, tornarà a casa
i deixarem que aneu vivint en pau
vosaltres, vostres fills i vostres dones.
Però si follament ens refuseu
això que us oferim, no seran vostres
decrèpites muralles qui us amaguin
de nostres bellicosos missatgers,
mal que els anglesos i llur disciplina
s'encastellessin dins llur cèrcol aspre.
Per tant, digueu-nos: ¿ens aclamarà
senyor vostra ciutat en nom d'aquell
pel qual lluitem, o la senyal de ràbia
us tindrem de donar i apropiar-nos
pel camí de la sang del que ens pertoca?

CIUTADÀ 1: Breument: som súbdits del rei d'Anglaterra,
i per ell i pel seu dret, nosaltres
mantenim la ciutat.

REI JOAN: Reconeixeu-me
com a rei, i deixeu-me lliure entrada.

CIUTADÀ 1: No podem, però a aquell que ens doni proves
de que és rei, darem proves de lleials.
Fins a tal punt, seran les nostres portes
parapetades contra el món sencer.

REI JOAN: ¿Doncs és que la corona d'Anglaterra
no prova qui és el rei? Si no n'hi ha prou,

us porto en testimoni trenta mil
cors anglesos...

BASTARD: Entre els bastards i els altres...
REI JOAN: ... per a provar amb llurs vides nostre títol.
REI FELIP: Tants com aquests, de sang tan ben nascuda...
BASTARD: I amb alguns bords també...
REI FELIP: ... els donen la cara

CIUTADÀ 1: i contradueixen llur pretensió.
Fins que aclarin quin dret és el més digne,
nosaltres pel més digne reterem
nostra fidelitat a l'un i a l'altre.

REI JOAN: Que Déu perdoni, doncs, tots els pecats
als esperits que a la llur casa eterna
volaran ans no tombi la rosada
de la nit, en la prova paorosa
del rei del nostre regne!

REI FELIP: Amén, amén!
A cavall, cavallers! Tots a les armes!

BASTARD: Sant Jordi, que encadenes el dragó
i després te li enfiles a cavall
sobre la porta de la meva hostessa,
ensenya'm algun cop dels que no fallen!
(A ÀUSTRIA.)

Poca pena, si fos a casa vostra
amb la vostra lleona, poca pena,
a la pell de lleó us afegiria
un cap de bou i us convertia en monstre.
Silenci; prou!

ÀUSTRIA:

BASTARD: Oh, tremoleu, perquè el lleó ha rugit!

REI JOAN: Anem al punt més alt de la planura
i allí disposarem les nostres tropes,
donant-los els bons punts per a combatre.
BASTARD: Correm, doncs, per tenir sobre el terreny
els avantatges.

REI FELIP (A LLUÍS): És aixó mateix;
feu que a l'altre pujol vagi la resta.
Déu i el nostre dret! (*Exeunt.*)

(*Entrades i sortides de jocs de guerra; després es presenta un HERALD de França, davant les portes, amb la trompeta.*)

HERALD FRA.: Homes d'Angers, obriu les vostres portes
de bat a bat deixeu al jove Artur,
duc de Bretanya, que entri, perquè, gràcies
a la mà del francès, ha donat feina
de plors a moltes mares d'Anglaterra,

quals fills són escampats damunt la pols
sangonent; els marits de moltes vídues,
estrenyen els grumolls descolorits
en llur freda abraçada, i la victòria,
aconseguida amb un no-res de pèrdues,
juga dalt dels dansaires estendards
dels francesos, que avancen en triomf
i estan a punt d'entrar en so de conquesta
a proclamar rei vostre i d'Anglaterra
Artur, duc de Bretanya!

(*Entra HERALD d'Anglaterra amb les trompetes.*)

HERALD D'ANG.:

Oh, alegreus-vos,
homes d'Angers; repiquin les campanes!
El rei Joan, rei vostre i d'Anglaterra,
amo s'acosta d'aquest jorn cruel
i acalorat. Aquelles armadures
que sortiren d'aquí lluint com plata,
tornen daurades amb la sang francesa.
Cap ploma de plomall d'un casc anglès
el francès no ha pogut tocar amb la llança;
nostres banderes tornen a les mans
dels que van desplegar-les quan partien.
I, semblants a un estol de caçadors,
nostres forçuts anglesos ara arriben
amb púrpura a les mans, totes pintades
en la destrossa de llurs enemics.
Obriu les portes i deixeu pas lliure
als vencedors.

CIUTADÀ 1:

Heralds: des de l'altura
de nostres torres havem contemplat,
del principi a la fi, la reculada
i l'investida d'un i d'altre exèrcit;
i de llur igualtat, els millors ulls
se n'han fet càrrec: sang pagada amb sang,
cop contestat amb cop, i força amb força,
i poder confrontat amb el poder.
Tots dos iguals, i ens agradeu igual.
Que un provi que és millor, car mentre restin
d'un mateix pes, no cedirem a cap,
i per als dos ens guardarem la vila.

(*Tornen els REIS amb llurs tropes per llocs
distints.*)

REI JOAN:

França, tens sang encara per a perdre?
Dignes, ¿deixaràs córrer lliurement

el nostre dret? Vexat pels teus obstacles
el seu canal natiu desbordarà,
i amb fúria 'investirà les teves ribes,
llevat que deixis que el seu curs de plata
marxi pacífic cap a l'oceà.

REI FELIP:

Anglaterra, en la prova no has salvat
una gota de sang de més que França;
més aviat crec que n'has perdut més.
I juro per aquesta mà que regna
damunt la terra que aquest cel domina,
que abans de depositar les nostres armes
alçades justament, t'ensorrarem
a tu, que ets contra qui ens havem armat,
o anirem a afegir una reial xifra
en el nombre dels morts per a ennoblir
el paper que dirà d'aquesta guerra
totes les pèrdues, amb el nom d'un rei
acoblat al carnatge.

BASTARD:

Ah, Majestat!
I que alta fas volar la teva glòria,
quan s'inflama la rica sang dels reis!
Ara d'acer guarneix la Mort les seves
mortes barres; els glavis dels soldats
li fan d'ullals i dents, i ara s'afarta
mastegant la carn d'home en la indecisa
diferència dels reis. ¿Per què es mantenen
estupefactes aquests fronts reials?
Au, reis! Crideu: «Carnatge!» Retorneu
als camps empastifats, iguals potències,
ànimes inflamades feroçment!
Que la confusió d'un adversari
dugui la pau de l'altre. Mentrestant,
sang i combat, terrabastall i guerra!

REI JOAN:

De quina part els ciutadans es posen?

REI FELIP:

Per Anglaterra, que és el vostre rei?

CIUTADÀ 1:

El d'Anglaterra, quan sabrem qui és.

REI FELIP:

En mi reconeixeu-lo, que mantinc
el seu dret.

REI JOAN:

En nosaltres, perquè som
nostre lloctinent propi, i posseïm
nostra pròpia persona, i som senyor
de nós, aquí present, d'Angers i vostre.

CIUTADÀ 1:

Més gran poder que el nostre aquí denega
tot això, i fins que no tinguem cap dubte,
deven tancar nostres primers escrúpols
amb els fermes forrellats de nostres portes;

nostres temors seran els nostres reis,
fins que aquests temors nostres s'esvaeixin,
destronats per l'autèntic sobirà.

BASTARD: Pel cel, que aquests ronyosos d'angevins
us fan la llesca, reis, mentre es repapen
segurs darrera els baluards igual
que en un teatre, des d'on baden boca
senyalant amb el dit vostres escenes
enginyoses i aquests actes de mort!
Deixeu que dirigeixi jo una mica
vostres reials presències. Imitau
els que a Jerusalem van revoltar-se.
Sigueu només amics per una estona,
i dirigiu, d'acord, vostres més dures
accions de destroça contra aquesta
ciutat; des de Llevant fins a Ponent
ni França ni Anglaterra que no parin
d'apuntar llurs canons abarrotats
fins la boca, ans que els esgarrifosos
braols de les llurs ànimes ensorrin
les costelles de pedra de la vila
desdenyosa. Jo sense respirar
estaria tirant contra aquests brètols,
fins que un autèntic desmantellament
els deixés despullats igual que l'aire.
Fet això, repareu les vostres forces,
i aparteu les banderes barrejades
i, cara a cara i punta sangonent
enfront de punta sangonent, després
escollirà de pressa la Fortuna
el sortós favorit, al qual cedeixi
la jornada besant-lo amb la victòria
gloriosa. ¿Què us sembla aquest consell
escabellat, monarques poderosos?

REI JOAN: No li trobeu un cert gustet polític?
Pel cel, que penja sobre nostres testes,
trobo que aquest consell m'agrada i molt!
França, ¿unim nostres forces i deixem
Angers tot aixafat a flor de terra
i ens barallem després per a saber
qui serà rei?

BASTARD: Si tens de rei l'estofa,
havent estat ofès com ho hem estat
per aquesta ciutat tan repelosa,
gira les boques de l'artilleria
com nosaltres farem contra aquests murs

insolents, i, quan siguin tots a terra,
reptem-nos uns als altres, barrejant-nos,
i treballem pel cel o per l'infern.

REI FELIP: Fet; de quin punt atacareu vosaltres?

REI JOAN: Des de Ponent, al moll de la ciutat
enviarem nostra destrucció.

AUSTRIA: Jo des del Nord.

REI FELIP: I els nostres trons, del Sud,
faran ploure aquí dins la calamarsa
de les bombes.

BASTARD: Quina hàbil estratègia!

De Nord a Sud, austríacs i francesos
es llençaran les bombes a la boca.
Encoratgem-los! Endavant; anem!

CIUTADÀ 1: Escolteu-nos, grans reis; una miqueta
de paciència, i jo us mostro la pau
i la més bella de les aliances.

Guanyeu-vos la ciutat sense ferides
i sense cops; deixeu que aquests mortals
acabin dins el llit, i no els vulgueu
sacrificats als camps de la batalla.

Deixeu-ho córrer, i escolteu-me, reis.

REI JOAN: Parla tranquil·lament, que se t'escolta.

CIUTADÀ 1: Aquesta Dona Blanca, aquesta filla
d'Espanya, aquí present, és la neboda
del d'Anglaterra. I ara mediteu

els anys que té Lluís, delfí de França,
i els anys d'aquesta amable criatura.

Si amor ardent empaita la bellesa,
on més bellesa trobarà que en Blanca?

Si amor zelós recerca la virtut.

què més pur trobarà fora de Blanca?

Si amor ambiciós vol gran llinatge,
per quines venes bull més rica sang

que en les de Dona Blanca? I com és ella
en virtut, en bellesa i en naixença,
és el jove delfí perfecte en tot.

I si al delfí li manca alguna cosa,
és no ser d'ella, i si ella no és completa,

malgrat tenir-ho tot, és que li manca
ser d'ell. Ell d'un perfecte és la meitat,

que va cercant l'altra meitat que és ella.

I ella és la meravella dividida
que trobarà la plenitud en ell.

Com dos torrents de plata si s'ajunten,
daran glòria a les ribes que els limitin,

i vosaltres sereu, reis, les riberes
de les dues corrents en una sola,
sereu el límit llur, si és que els caseu.
Farà, aquest casament, més del que puguin
fer vostres bateries en les portes
tancades fermament. Car tan bon punt
que l'hagueu acordat, amb una pressa
que no aconseguireu amb vostra pólvora,
us obrirem les boques i us darem
ben ampla entrada; però sense això,
ni una meitat de sord no serà el mar,
ni els lleons més resolts, ni les muntanyes
i els rocs més immutables, ni la mort
de bon tros no serà tan inflexible,
com ho serem nosaltres mantenint
tancada la ciutat.

BASTARD:

Ja el podeu veure!
Quin veí que sacseja les andròmines
més que podrides de la vella Mort
fora dels seus parracs! D'això en dic boca
escopint morts, desastres i muntanyes
i rocs i mars i parla dels lleons
amb la franquesa que enraonarien
les noies de tretze anys de llur gosset!
Quin artiller engendrà una sang tan càlida?
Si, com si res, et va etzibant canons,
de foc i fum, de bombes i granades!
Quina pallissa ens dóna a cops de llengua!
Quin ploure'ns a l'orella garrotades!
No hi ha paraula d'ell que no t'estovi
més que un francès clavant-te un cop de puny.
Diable! No he estat mai aporrinat
amb tants bramuls, des de que vaig dir pare
al que ho era tan sols del meu germà!

ELIANOR:

Fill meu, prestem-nos a l'arranjament;
fem aquest casament. I amb la neboda
donem-los un bon tros de territori,
i amb aquest nus podràs assegurar
la corona que et balla dalt la testa,
i aquest brot verd, allà, no tindrà sol,
perquè amb la fruita del poder maduri.
Veig en els ulls de França que cedeixen;
fixa't quin xiu-xiu fan; de pressa, engresca'ls
mentre són les llurs ànimes capaces
d'aquesta ambició. Que no s'escaigui
que llur zel, estovat pels aires tendres

de la demanda, amb el remordiment
i amb els precés altre cop no se'ls congeli
i es torni fred i dur com era abans.

CIUTADÀ 1: ¿Per què les vostres dobles majestats
la proposta amistosa no contesten
de la nostra ciutat amenaçada?

REI FELIP: Que Anglaterra respongui la primera,
perquè primera els ha parlat.
Què dieu vós?

REI JOAN: Que si el delfí, fill teu,
pot llegir en aquest llibre de bellesa
«jo t'estimo», el dot d'ella pesarà
com si fos d'una reina, car l'Anjou,
la bonica Turena, Maine, Poitiers
i tot el que tenim d'aquesta banda
del mar — llevat la vila que assetgem —,
com a prestigi de nostra corona
i nostra dignitat, li dauraran
el llit de núvia i la faran tan rica
en títols, en honors i anomenada,
com ho és en sang i en educació
i en bellesa, que es podrà dir de tu
amb la millor senyora de la terra.

REI FELIP: Què dius tu, noi? Contempla-li la cara.

LLUÍS: Es el que faig, senyor, i en els seus ulls
hi veig com una mena de miracle,
veig un miracle que és meravellós;
l'ombra meua formada en el seu ull,
la qual, malgrat ser l'ombra d'un fill vostre,
es torna un sol i em converteix en ombra.
Juro que mai no m'he estimat en tant
fins que m'he vist pintat sobre la tela
tan afalagadora dels seus ulls. (*Parla baix amb*

BLANCA.)

BASTARD: Tan afalagadora dels seus ulls!
I penjat a l'arruga del seu front,
i en el cor d'ella esquarterat, em penso.
Es delata ell mateix com traïdor
en qüestions d'amor. I fins fa pena
que el pengin, que el dibuixin i el trossegin
en un amor així, tan poca cosa
i tan tronat com és!

BLANCA: La voluntat
del meu oncle, en això, també és la meua
si ell en vós descobreix el que li agrada;
el que li agrada a ell jo puc voler-ho,

o bé, parlant amb més propietat,
puc fàcilment fer que ho accepti el cor.
Senyor, no vull afalagar-vos massa
fins a dir-vos que tot quant veig en vós
és digne d'estimar-se; però us dic
que no veig res en vós, mal que ho judiqui
severament, perquè es mereixi l'odi.
REI JOAN: Què diuen aquests joves? Què dieu,
neboda meva?

BLANCA: Que l'honor m'obliga
a fer el que diu la vostra saviesa.

REI JOAN: Aleshores, parlem, príncep delfí:
Podeu vós estimar aquesta donzella?

LLUÍS: Pregunteu si és que puc deixar d'amar-la,
perquè l'estimo incontestablement.

REI JOAN: Doncs, aleshores, amb la dama, et dono
el Vexí, la Turena, Anjou i el Maine
i Poitiers, i encara hi afegeixo
trenta mil marcs d'encuny anglès. Felip
de França, si t'agraden aquests tractes,
mana al teu fill i a la teva filla
que s'uneixin de mans.

REI FELIP: Del tot m'agraden.
Joves prínceps, junteu les vostres mans.

AUSTRIA: I els vostres llavis. Que estic ben segur
d'haver-ho fet el dia de prometre'm.

REI FELIP: Obriu, doncs, ara, ciutadans d'Angers,
les vostres portes, i deixeu entrar
l'aliança que heu fet; el matrimoni
a la capella de Santa Maria
serà solemnitzat seguidament.

No hi ha Dama Constança entre la colla?
Veig que no hi és, perquè aquest casament
l'hauria interromput amb la presència.
On són ella i el fill? Digueu, que ho sàpiga.

LLUÍS: És a la tenda de la Vostra Altesa
trista i desesperada.

REI FELIP: I a fe meva
que el matrimoni que acabem de fer
li durà poc remei a la tristesa.

Germans anglesos: ¿com satisfarem
aquesta dama vídua? Havem vingut
a defensar els seus drets, als quals, nosaltres,
i Déu ho sap, hem dat altre camí
per a nostre avantatge.

REI JOAN: A tot plegat

hem de posar remei. El jove Artur,
compte de Richmond i duc de Bretanya
serà creat, i l'hem de fer senyor
d'aquesta ciutat bella i poderosa.
Crideu Dama Constança; que algun ràpid
missatger li demani d'assistir
a nostra festa. Penso que és possible,
si no omplir-li del tot la voluntat,
en alguna mesura satisfer-la,
perquè no cridi més. Anem, senyors,
amb tanta pompa com permet la pressa,
a celebrar la nostra cerimònia
tan imprevista com improvisada.

(Exeunt tots menys el BASTARD.)

BASTARD:

Món guillat! Reis guillats! Conveni estúpid!
Joan, per a tallar de cop els títols
d'Artur sobre un imperi, n'abandona
tot un bon tros i voluntàriament,
i el francès que s'havia abroquerat
amb tota consciència l'armadura,
que zel i caritat havien dut
com a soldat de Déu a fer la lluita,
doncs s'ha deixat entabanar l'orella,
per el que fa desdir de compromisos,
per el diable pèrfid, l'enredaire,
que trenca el cap de la donada fe,
l'esbotza vots diaris, el que es rifa
de reis i pobres i de vells i joves,
i de noies, que no tenint res més
d'exterior que el mot «virginitat»
per a perdre, del mot ve que despulla
les pobres noies; el pessigollaire
cavaller de la galta ensabonada
que s'anomena l'Interès, per ell
s'ha deixat enganyar! Per l'interès,
aquell que el món desvia! Abans, el món,
per ell mateix rodava en equilibri
sobre una terra plana, i l'Interès,
que fa com un pendent irresistible,
aquest amo dels nostres moviments,
li canvià la ruta, i l'ha fet córrer
contra el que era el seu curs indiferent,
i el natural impuls, i el sa propòsit,
i la direcció que el duia a terme.
I aquest mateix obstacle, l'Interès,
aquest estafador, aquest alcavot,

aquest mot que barata tantes coses,
ha enlluernat els ulls d'aquest voluble
francès, li ha fet que retirés l'ajuda
determinada, i d'una guerra empresa
i acabada amb honor, l'ha fet saltar
a la pau més innoble i més indigna.
I per què em burlo jo de l'Interès?
Per què a mi no m'ha fet la gara-gara?
No és que tingui força per a cloure
la mà si amb els seus àngels d'or massís
venia a dir bon dia al meu palmell;
mes com la meva mà no ha estat temptada
i encara no sé res de la visita,
com un pobre m'engego contra els rics.
Va bé; mentre jo sigui un parracaire,
m'esbravaré dient que el sol pecat
és la riquesa. Però si em ve el dia
que em sento ric, la meva gran virtut
serà considerar que el pitjor vici
és el del que demana caritat.
I si, per interès, trenquen paraules
els reis, que sigui el guany el meu senyor,
i seré el seu fidel adorador. (*Exit.*)

ACTE TERCER

ESCENA I

LA TENDA DEL REI DE FRANÇA

(*Entren CONSTANÇA, ARTUR i SALISBURY.*)

- CONSTANÇA: Han anat a casori i fer una pau!
Oh, falsa sang que amb falsa sang t'ajuntes!
Han anat a ser amics! ¿L'amo de Blanca
serà Lluís, i ella serà mestressa
de les províncies? No, no pot ser així;
tu t'has equivocat, no ho has entès.
Reflexiona bé i torna a explicar-te.
No pot ser; tu dius que és, i jo confio
que no confio en tu, car ta paraula
és d'un home vulgar el trist alè;
creu-me, no et crec; jo tinc la garantia
d'un rei que m'ha jurat tot el contrari.
Per haver-me espantat, tindràs un càstig.
Jo estic malalta i aviat tinc por;
oprimida pel dol, plena de por;
vídua, sense el marit, morta de por;
dona, nascuda sols per a la por,
i mal que ara confessis que has fet broma:
no em poden donar treva els esperits
i estic per tremolar tot aquest dia.
Què vols dir bellugant aixís el cap?
Per què em guaites el fill amb tanta pena?
I la mà en el teu pit què significa?
Per què engegues pels ulls aquestes llàgrimes,
com tot un riu que vol sortir de mare?
Són senyals que confirmen els teus mots?
Doncs parla un altre cop; no em repeteixis
el teu conte d'abans; digues només
una paraula: si el que has dit és cert.
- SALISBURY: Tan cert com penso que teniu per falsos
els que donen motiu a la certesa
del que us he dit.
- CONSTANÇA: Oh, si és que tu m'ensenyas
a creure aquest dolor, ensenya al dolor
la forma de matar-me. I el meu creure
i la vida que topin com la fúria
de dos homes que estan desesperats
i en la topada van a terra i moren.

Lluís casat amb Blanca! I tu, fill meu?
I França essent l'amiga d'Anglaterra,
a mi què em passarà? Vés-te'n, company.
jo no puc suportar la teva vista;
les noves que m'has dut han fet de tu
el més esgarrifós de tots els homes.

SALISBURY: ¿Quin altre mal, senyora, jo us he fet
si no dir-vos el mal que altres han fet?

CONSTANÇA: Tan odiós és aquest mal en si,
que fa malvats aquells que n'enraonen.

SALISBURY: Senyora, us ho suplico, resigneu-vos.

CONSTANÇA: Si tu, que em dius de resignar-me, fossis
lleig i estraftet i oprobi del meu ventre,
i tot cobert de taques fastigoses
i vermellors infectes, i beneit
i coix i monstuós, ple de berrugues
i crostes repulsives per als ulls,
em fóra igual i jo em resignaria
perquè aleshores no et duria amor,
ni digne fores de ta gran naixença
ni tu et mereixeries la corona.

Però tu ets bell, minyó, i al teu bressol
Naturalesa es va juntar amb Fortuna
perquè tu fossis gran. Pots amb els lliris
i els botons de les roses comparar-te
en el que afecta a la Naturalesa.
Però aquesta Fortuna, la podrida,
se t'ha caragirat, i hora per hora
adulteri comet amb el teu oncle,
i amb la mà d'or ha untat el rei de França
perquè tirés per terra allò que es deu
a la sobirania, i d'un i d'altra
n'ha fet una alcavota. El rei francès
alcavot de Joan i la Fortuna;
Fortuna puta, usurpador Joan!

Company: el rei de França no és perjur?

Escup-li la metzina amb tes paraules,
o vés-te'n deixant sola aquesta pena,
la qual m'escau de suportar jo sola.

SALISBURY: Perdoneu-me, senyora; sense vós
davant dels reis no puc jo presentar-me.

CONSTANÇA: Pots i deus, perquè jo no vinc amb tu.
Ensenyaré els meus dols a ser orgullosos,
que és orgullosa la desgràcia, i fa
tossuts i resistents als que doblega.
Davant meu i davant el meu patir,

que els reis s'acoblin, car aquesta pena
que m'abat és tan gran, que sols l'enorme
i fermíssima terra la suporta.

Aquí jo i el meu dol seiem; aquí
hi ha el meu tron. Que els reis vinguin a ajupir-s'hi.

(*Seu a terra.*)

(*Entren el REI JOAN, el REI FELIP, LLUÍS,
BLANCA, ELIANOR, el BASTARD, el DUC D'AUSTRIA
i seguici.*)

REI FELIP: Es cert, filla bonica, aquest bell jorn
serà per sempre celebrat a França;
per a solemnitzar-lo el sol magnífic
ha aturat el seu curs, i fa el paper
de l'alquimista convertint en or
lluent la magra i argilosa terra:
La carrera de l'any no el mirarà
si no com una festa de les grosses.

CONSTANÇA (*aixecant-se*): Dia nefast i no dia de festa!
Què ha merescut? Digueu, ¿què ha fet tal dia
perquè es tingui d'escriure amb lletres d'or
entre els dignes moments del calendari?
Més val que l'arrenqueu de la setmana,
aquest dia d'escàndol i d'oprobri
i de perjuri. I si és que hi deu restar,
que les prenyades preguin per no escaure-hi
al moment de parir, de por que un monstre
no avorti en dia tal llurs esperances.
Que els mariners no temin el naufragi
llevat en aquest dia! Els mals negocis
que siguin sols els fets en aquest dia!
I en aquest dia, tot el que es comenci
que acabi malament! Sí, i la mateixa
fe que es canviï en buida falsedat!

REI FELIP: Pel cel, senyora, no tindreu motiu
de maleir els grans èxits d'aquest dia:
No he compromès la majestat amb vós?

CONSTANÇA: M'heu enganyat amb una contrafeta
majestat, que en palpar-la i en tastar-la
s'ha vist que no tenia cap valor.
Vós sou perjur, perjur; vós arribàreu
armat a munyir sang d'enemics meus,
i ara, armat, amb la d'ells pinteu la vostra;
l'engrapament i aquell cella-arrufar-se
de la guerra heu deixat que es refredés
en amistat de pau envernissada,

i nostra opressió ve d'aquests pactes.
Armeu-vos, cels, contra aquests reis perjurs!
Una vídua us reclama! Cels, serviu-me
de marit! No deixeu passar les hores
d'aquest dia sacríleg en la pau,
i feu, o cels, que abans que el sol es pongui,
entre aquests reis perjurs s'obri potent
i armada la discòrdia! Oïu-me, oïu-me!
Dama Constança, pau!

AUSTRIA:

CONSTANÇA:

No! Guerra, guerra!,
res de pau; que per mi és guerra la pau!
Oh, Limoges! Oh, Àustria! Tu deshonres
la sangonent despulla amb què et guarneixes!
Ets un esclau, ets un covard, un vil!
Petit en el valor, gran en baixesa!
Fort només a la vora del més fort!
Camió de Fortuna, sols et bats
quan aquesta llameca senyoria
se t'acosta i t'ensenya el lloc segur!
Ets un perjur que llepes la grandesa.
Eres beneït, i eres beneït servil
en fer bravata i segellar i jurar
que lluitaries per la meva causa!
Tu, brètol de sang freda, ¿no parlaves
com un tro en favor meu, i no insisties
jurant ser el meu soldat, i demanant-me
que em repengés sobre la teva estrella,
sobre la teva sort i el teu poder?
I ara te'm passes als meus enemics?
Tu, una pell de lleó sobre l'esquena?
Per vergonya!, més val que te'n despullis,
i que t'hi pengis una pell de be!

AUSTRIA: Oh, si aquests mots me'ls hagués dit un home!

BASTARD: I que t'hi pengis una pell de be.

AUSTRIA: Brètol, no gosaràs a repetir-m'ho,
sense respondre'n amb la teva vida!

BASTARD: I que t'hi pengis una pell de be!

REI JOAN: No em plau això. De tu mateix t'oblides.

(*Entra PANDOLF.*)

REI FELIP: Aquí tenim el sant legat del papa.

PANDOLF: Salut, unguits i delegats del cel!

Rei Joan, és a tu que avui afecta
la meva santa missió.

Jo, Pandolf, cardenal del bell Milà,
i aquí legat del Sant Pare Innocenci,

religiosament i en el seu nom
et pregunto: Per què contra l'Església,
la nostra Santa Mare, tu et revoltes
tan obstinadament, i per què expulses
amb violència nostre Esteve Laugton,
elegit Arquebisbe de Canterbury,
del seu sant feu? Això és el que et pregunto,
en nom del Pare Sant, Papa Innocenci.

REI JOAN:

¿En nom de què del món es fan preguntes
al respir lliure i consagrat d'un rei?

Cardenal, no podies tu triar,
perquè jo et contestés, una paraula
més fada, més indigna i més ridícula
que la paraula «Papa». Li contestes
això que et dic, i encara hi afegeixes
això com de la boca d'Anglaterra:

Que cap més sacerdot italià
de delme i de tribut no es farà càrrec
en els nostres dominis. Car sent nós
cap suprem sota el cel, nós pretenem
tots sols, guiats pel cel, poder exercir
aquesta supremàcia en aquells pobles
on regnem, sense que una mà mortal
ens assisteixi. Ja pots dir-ho al Papa,
deixant a part tota la reverència
a la seva persona i a la seva
potestat usurpada.

REI FELIP:

En el que heu dit,
oh, germà d'Anglaterra, blasfemàveu.

REI JOAN:

Malgrat que vós, malgrat que tots els reis
de la Cristiandat, deixeu que us meni
grollerament un sacerdot manefa,
per por d'aquella maledicció
que es compra amb el diner i que sols pel mèrit
de l'or vil, que només és fang i pols,
adquiriu el perdó podrit d'un home
que en tal mercat barata el seu perdó;
malgrat que vós i els que gruixudament
sou enganyats deixeu que us engatussi
un bruixot saltimbanquí que fa trampa
amb vostres rendes, jo, no obstant, tot sol,
m'oposo al Papa, i compto els seus amics
entre els meus enemics.

PANDOLF:

Doncs, aleshores,
pel legítim poder que se m'ha dat,
jo et maleeixo i jo t'excomunico.

I beneït aquell que se't revolti
i no vulgui ser súbdit d'un heretge.
I es digui meritòria, i venerada
sigui i canonitzada com d'un sant,
la mà que, usant de qualsevol
secreta contingència, se t'endugui
la vida abominable.

CONSTANÇA: Sigui'm lícit
que, maleint jo, t'acompanyi, Roma!
Bon pare cardenal, digues amén
a les meves agudes invectives,
car sense els meus dolors, no hi haurà llengua
que poder tingui per a maleir-lo
completament.

PANDOLF: Hi ha llei i garantia
per a la meva maledicció,
senyora.

CONSTANÇA: I també per a la meva.
Quan la llei no serveix per complir un dret,
és just que a la dolor no barri el pas.
La llei no pot donar al meu fill el regne
que és seu, car qui el manté, manté la llei;
doncs si la llei no és més que una injustícia,
¿com pot la llei privar la meva llengua
de maleir?

PANDOLF: Felip de França, deixa,
sota pena de maledicció,
la mà de l'arxi-herètic, i fes caure
sobre el seu cap tot el poder francès
fora del cas que ell es sotmeti a Roma.

ELIANOR: Et tornes pàl·lid, França? No retiris
la teva mà.

CONSTANÇA: Diable, vés amb compte;
no deixis França que se'n penedeixi,
i, desunint les mans, perdi l'infern
una ànima.

AUSTRIA: Escolteu el cardenal,
rei Felip.

BASTARD: I més val que te'n despullis
i que t'hi pengis una pell de be.

AUSTRIA: Bé, rufià, m'embeino els teus ultratges
perquè...

BASTARD: Les teves calces els duran millor.

REI JOAN: Felip, què li respons al cardenal?

CONSTANÇA: ¿Què pot dir, si no diu allò mateix
que el cardenal?

LLUÍS:

Reflexioneu-ho, pare.

Heu de triar entre la condemna dura de Roma, o bé la pèrdua més lleugera de l'amistat anglesa; de les dues, aquella que ofereixi menys perill.

BLANCA:

I que és la maledicció de Roma.

CONSTANÇA:

Lluís, alerta!, que el dimoni et tempta en forma d'una núvia que es despulla.

BLANCA:

Constança parla, no de bona fe, sinó que parla per necessitat.

CONSTANÇA:

Si la necessitat em reconeixes, la qual viu perquè ha mort la bona fe, necessari faràs aquest principi: que reviurà altre cop la bona fe quan les necessitats em siguin mortes.

Pots trepitjar-me les necessitats i ja veuràs la bona fe com puja, però, allargant-les, no faràs res més que mantenir la bona fe per terra.

REI JOAN:

Commogut està el rei, i no respon.

CONSTANÇA:

Aparta't d'ell, que és la millor resposta.

AUSTRIA:

Fes-ho, Felip; no pengis més del dubte.

BASTARD:

I tu no pengis més que el que t'he dit, la pell de be, dolcíssim poca-solta.

REI FELIP:

Estic perplex i ja no sé què dir.

PANDOLF:

Què pots dir que no et deixi més perplex si et maleeixen i t'excomuniquen?

REI FELIP:

Reverendíssim pare, feu-vos vostre el meu cas, i digueu com obrariéu:

Aquesta mà reial, ara mateix s'ha juntat a la meua, i la unió de nostres cors ha estat consolidada amb tota la fermesa religiosa d'uns vots sagrats. L'últim alè sortit de les nostres paraules ha estat d'una solemne bona fe, i ha estat de pau, d'amistat i lleial afecció entre els nostres reialmes i nosaltres. I abans d'aquesta treva, poc abans, tot just el temps precís per a rentar-nos les mans per a dur a terme aquesta pau, Déu sap com les teníem de tacades pel pinzell del carnatge on va pintar-hi la revenja l'honor d'una discòrdia entre dos reis colèrics. ¿I ara deuen aquestes mans, rentades de tan fresc,

tan amigues i tan ben avingudes,
destruir llur lligam i llur amable
compromís? Cal fer burla de l'honor?
Riure'ns del cel i fer com criatures
que ara es donen les mans i ara es barallen?
¿Al que hem jurat havem de ser perjurs,
i al llit de núvia de la pau alegre
hem d'abocar-hi una horda sanguinària
i fer bullanga sobre el front gentil
de la sinceritat? Oh, sant senyor,
oh, pare reverend, que això no sigui!
Que vostra gràcia imposi, mani, ordeni,
alguna més suau condició,
i sortosos serem d'executar-la,
continuant amics.

PANDOLF:

Qualsevol forma
és informal, tota ordre és un desordre,
si no va contra l'amistat anglesa.
A les armes, per tant! I campió
sigues de nostra Església, o que l'Església,
la nostra santa mare, et maleeixi,
la mare maleeixi el fill rebel.
França, més val que agafis una serp
per la llengua, o que agafis per les ungles
un lleó enfurismat, o per les dents
un tigre que té fam, que no que estrenyis
la mà que estrenys en actitud de pau.

REI FELIP:

PANDOLF:

Puc desunir la mà, mes no la fe.
Doncs així fas la teva fe enemiga
de la fe, i com en la guerra civil,
el jurament va contra el jurament
i la llengua es baralla aquí amb la llengua.
Que el vot que tu primer feies a Déu
sigui el que a Déu mantinguis, i executis
obrant com campió de nostra Església.
El que has jurat després, és contra tu
que ho has jurat, i contra tu mateix
no pots complir-ho, car el que has jurat
sense raó, no fóra de raó
complir-ho lleialment, i el no complir-ho,
si és que tendeix al mal, és obrar bé.
El millor que pot fer-se amb un propòsit
enganyador, és no fer-lo i enganyar-lo.
Si el desviar-se és un camí indirecte,
aquí és el més directe i pot curar-se
la falsedat amb una falsedat,

com foc refresca foc dintre les venes
abrusades d'aquell que hom cauteritza.

Es la religió qui fa guardar
els vots; però contra ella tu juraves,
jurant contra el teu propi jurament,
i has oposat un vot a un altre vot
en garantia de la teva fe.

Quan un està insegur d'allò que jura
procura sols jurar no ser perjur;
altrament el jurar fóra una befa.

Però en jurar tu, jures ser perjur,
i tant ets més perjur, com més t'afertes
al que has jurat. Per tant, el vot darrer
que has fet es manté en pugna amb el teu vot
primer, i et fa rebel a tu mateix,
i el que deus fer com a millor conquesta,
és armar en tu les parts de més noblesa
i més constància, contra les volubles
suggestions innobles que hi ha en tu.

Si vols, t'ajudaran nostres pregàries
quan et decantis pel camí millor,
entenent que si tu no t'hi decantes,
pesarà tant la maledicció
damunt de tu, que no podràs desfer-te'n,
i acabaràs morint desesperat
sota el pes de la seva negra càrrega.

AUSTRIA:

Rebellió, pura rebel·lió!

BASTARD:

No hi ha manera? No podem tapar-te
aquesta boca amb una pell de be?

LLUÍS:

Pare, a les armes!

BLANCA:

En la teva boda?

¿I contra aquesta sang que ara mateix
t'hi has casat? Com pot ser? La nostra festa
serà només una matança d'homes?

¿Les estridents trompetes i els timbals
grollers, soroll d'infern, seran mesura
de nostra dansa ritual? Oh, escolta'm,
marit meu! I, ai, Senyor! Que nou em sona
la maraula marit damunt dels llavis!

Només per aquest nom, que fins suara
mai no pronuncià la meva llengua,
de genolls et suplico que no t'armis
contra el meu oncle!

CONSTANÇA:

Sobre els meus genolls,
durs a força de tan agenollar-se,
oh, delfí virtuós, a tu jo prego

- que no alteris allò que ha decidit
abans de tot el cel!
- BLANCA: Ara podré
judicar el teu amor; què el remouria
amb més empena que aquest nom d'esposa!
- CONSTANÇA: El que el manté, i que tu deus mantenir:
el seu honor! Lluís, el teu honor!
- LLUÍS: M'estranya veure Vostra Majestat
tan freda, quan tan respectables causes
l'empenyen.
- PANDOLF: ¿És que sobre el teu cap
tinc jo de deixar caure l'anatema?
- REI FELIP: No ho necessites. Anglaterra, adéu;
em separo de tu.
- CONSTANÇA: Oh, bell retorn
de bandejada majestat!
- ELIANOR: Oh, impura
traïció dels inconstants francesos!
- REI JOAN: França, et penediràs dintre d'una hora
d'aquesta hora.
- BASTARD: Si el vell temps, el que adoba
els rellotges; si el temps l'enterramorts,
cap pelat de les hores, fa els ulls grossos,
segur que França se'n penedirà.
- BLANCA: La sang ens tapa el sol; bell dia, adéu!
Per quina banda tinc de decidir-me?
Sóc de tots dos, i cadascun exèrcit
em té una mà, i si estic tan arrapada
a cadascun dels dos, quan la llur fúria
els desuneixi m'esquarteraran.
Marit, no puc pregar perquè tu guanyis;
oncle, tinc de pregar perquè et derrotin;
pare, no puc voler que la Fortuna
t'afavoreixi, ni el que tu desitges
àvia, no puc voler. Guanyi qui guanyi,
a mi en serà funesta la victòria,
i per a mi la pèrdua ja és un fet
abans de començar-se la partida.
- LLUÍS: Amb mi, senyora, amb mi, tens la fortuna.
- BLANCA: On ma fortuna viu, se'm mor la vida.
- REI JOAN: Cosí, vés i concentra nostres forces.
(*Exit BASTARD.*)
França, jo cremo d'una ràbia encesa;
i és una ràbia tan peculiar,
que només pot la sang apaivagar-la,
la sang, la sang francesa de més preu.

REI FELIP: A tu només et cremarà la ràbia
i ans no ens tastis la sang, ja seràs cendra;
mira per tu mateix, que estàs en risc.

REI JOAN: No pas en més que aquell que m'amença.
A les armes! Avant! (*Exeunt.*)

ESCENA II

UNA PLANA PROP D'ANGERS

(*Moviment de tropes. Entra el BASTARD amb el cap del DUC D'ÀUSTRIA.*)

BASTARD: Per vida meva, que se'ns posa un dia
valentet de debò! Algun alat diable
vola pel cel i aboca la misèria.
Cap d'Àustria, jeu, mentre Filip respira.

(*Entren el REI JOAN, ARTUR i HUBERT.*)

REI JOAN: Hubert, guarda aquest noi. Filip, de pressa;
tinc por que no hagin pres la meva mare
assetjant nostra tenda.

BASTARD: Senyor meu,
l'he alliberat, no tingueu por de res,
perque la Seva Altesa està segura.
Endavant, sobirà; un petit esforç
i aquest treball tindrà una fi magnífica.

ESCENA III

EL MATEIX LLOC

(*Alarmes, moviments i retreta. Entren el REI JOAN, ELIANOR, ARTUR, el BASTARD, HUBERT i SENYORS.*)

REI JOAN (*a Elianor*): Així serà, i es mantindrà darrera
la Vostra Gràcia, amb una forta guarda.
(*A Artur*): Cosí, no estiguis trist, perquè t'estima
la teva àvia, i veuràs com el teu oncle
serà tan tendre com ho fou ton pare.

ARTUR: La meva mare es morirà de pena!

REI JOAN (*al Bastard*): Cosí, cap a Anglaterra! I ben de pressa,
i ans no arribem, procura sacsejar
les bosses dels abats tresorejaires;

i als «àngels» que s'estan a la presó
dóna'ls la llibertat, perquè les llonzes
gruixudes de la pau cal que nodreixin
els afamats. Compleix les nostres ordres
amb tot el seny.

BASTARD:

Ni ciri, ni campana,
ni llibre, no em faran anar endarrera,
quan or, o plata, em diguin endavant.
Us deixo, Altesa. Si algun cop, padrina,
penso ser sant, ja resaré per vostra
salvació. Per tant, les mans us beso.

ELIANOR: Adéu, gentil cosí.

REI JOAN: Cosí, bon vent! (*Exit BASTARD.*)

ELIANOR (a part a Artur): Vine, parent menut, vine i escolta'm.

REI JOAN: Ara acosta't, Hubert. Gentil Hubert,
molt et devem! Dins aquest mur de carn,
hi ha una ànima que t'és la creditora
i vol pagar amb escrieix el teu afecte.
Ah, bon amic!, el teu vot voluntari
viu tendrament amanyagat al fons
del meu pit. Do'm la mà. Tinc una cosa
per a dir-te, però te la reservo
per a un moment millor. Pel cel, Hubert,
gairebé em fa vergonya confessar-te
quin bon concepte tinc de tu.

HUBERT:

Jo em sento
a Vostra Majestat obligadíssim.

REI JOAN:

Bon amic, de motius no en tens encara
per a dir-m'ho. Però en tindràs, i mal
que corri el temps poc a poquet, jo espero
que vingui el dia de portar-me bé.
Jo tenia de dir-te alguna cosa,
però deixem-ho estar. Llueix el sol
al firmament, i l'esclatant jornada,
acompanyada amb els plaers del món,
és massa falaguera i massa plena
de galindaines per donar audiència.
Si la campana de la mitja nit
amb la llengua de ferro i amb la poca
de bronze ressonés dins l'ensopida
nocturna orella; si aquest mateix lloc
on ens trobem sigués un cementiri
i tu t'inflessis d'un miler de greuges;
si el negre humor, que és la melancolia,
t'hagués rostit la sang i t'hagués fet
feixuga i densa aquesta sang que corre

i que les venes pessigollejant
amunt i avall permet a la idiota
de la rialla que entreclogui els parpres
i les galtes estiri en una imbècil
alegria, la qual precisament
és odiosa pel que jo em proposo,
o si poguessis tu veure'm sense ulls,
oir-me sense orelles, i respondre'm
sense llengua, fent ús del pensament
tan sols, sense ajudar-te d'ulls, ni orelles,
ni del so perillós de la paraula,
aleshores, fins a desgrat del dia
covador i vigilant, fóra capaç
de ficar en el teu pit allò que penso.
Però, ah! No ho faré, i, per tant, t'estimo
molt de debò i em crec, per la meua ànima,
que tu també m'estimes de debò.

HUBERT: Tant, que tot el que vós maneue que faci,
malgrat que fent-ho jo hi perdés la vida,
pel cel!, que ho compliré.

REI JOAN: Tu creus que en dupto?
Oh, bon Hubert, Hubert! Guaita aquest jove;
t'ho dic a tu que ets el meu bon amic:
Aquest noi per a mi és com una serp
entrebancant-me el pas, i vagi on vagi
se'm planta davant meu. Tu m'has comprès?
Tu ets el seu guarda.

HUBERT: I jo tinc de guardar-lo
perquè no ofengui Vostra Majestat.

REI JOAN: La Mort!

HUBERT: Senyor?

REI JOAN: Un sepulcre...

HUBERT: No viurà.

REI JOAN: Prou! Ara puc estar content. Hubert,
t'estimo. Bé, no dic el que et reservo.
Recorda-te'n. Senyora, adéu-siau;
ara mateix envio aquestes tropes
amb Vostra Majestat.

ELIANOR: Jo et beneeixo!

REI JOAN: Cosí, cap a Anglaterra; anem, Hubert;
serà vostre home, i vós sereu servit
fidelíssimament. Cap a Calais! (*Exeunt.*)

ESCENA IV

EL MATEIX LLOC. LA TENDA DEL REI FRANCÈS

(*Entren el REI FELIP, LLUÍS, PANDOLF i seguici.*)

REI FELIP: Així, per una tempestat ferotge,
totes les veles d'una gran armada
s'han dispersat, vençudes sens remei.

PANDOLF: Tot rutllarà; bon ànim i coratge!

REI FELIP: Com pot rutllar si ha anat tan malament?
No ens han batut? No està perduda Angers?
Artur no és presoner? Molts amics nostres
no han estat morts? ¿I el sanguinari anglès
no ha marxat tan tranquil cap a Anglaterra
sense un obstacle i a despit de França?

LLUÍS: El que ha guanyat, ell ho ha fortificat.
Tan càlida llestesa disposada
amb tanta habilitat i tan bon ordre
en un negoci tan precipitat,
és sense exemple. ¿Qui ha llegit o oït,
una acció semblant?

REI FELIP: Suportaria
de bon grat tal elogi d'Anglaterra,
si poguéssim trobar-hi una lliçó
per a nostra vergonya.

(*Entra CONSTANÇA.*)

Contempleu
qui ve aquí! Un sepulcre dins una ànima;
contra la seva voluntat reté
l'esperit eternal en la covarda
presó d'un pit desesperat. Us prego
de venir amb mi, senyora.

CONSTANÇA: Ja ho veieu!
Mireu ara què en surt de la pau vostra!

REI FELIP: Paciència, senyora; resigneu-vos,
gentil Constança!

CONSTANÇA: No, res de consells,
res de consols, llevat aquell que acaba
tots els consells: l'alleujadora autèntica
la mort, la mort; oh, amable amada Mort!
Pesta olorosa, sana podridura!
Alça't del catre de la nit eterna,
odi i terror de la prosperitat,
i besaré els teus ossos detestables,

i ficaré els meus ulls dintre les teves
òrbites buides i m'enjoiaré
els dits amb els teus cucs familiars!
I taparé el forat per on respiro
amb la teva pols fètida. I seré,
igual que tu, carronya monstruosa!
Acosta-te'm i fes-me una ganyota
i em creuré que somrius, i et faré festes
i manyacs com si fos la teva esposa!
Amant de la misèria, cuita, vine!

REI FELIP:

Oh, digna aflicció, calma!

CONSTANÇA:

No, no,

no em demaneu la calma mentre tingui
alè per a cridar. Oh, si aquesta
llengua meva pogués ser dins la boca
del tro! Aleshores, amb quin terratrèmol
sacsejaría el món, quin despertar-se
fóra el de la cruel anatomia,
que no sent una feble veu de dama
i es burla d'una queixa natural!

PANDOLF:

Senyora, el que dieu és bogeria,
no és dolor.

CONSTANÇA:

I no et portes com un sant
calumniant-me així. Jo no sóc boja.
Els cabells que m'estiro són els meus;
em dic Constança, i jo vaig ser l'esposa
de Godofre, i Artur és el meu fill
i l'he perdut! Jo no en tinc res de boja.
I tant de bo volgués el cel que ho fos!
Perquè és probable que m'oblidaria
de mi! Si jo pogués! I quina pena
fóra oblidada al mateix temps! Predica'm,
alguna mena de filosofia
que em faci tornar boja, i, cardenal,
seràs canonitzat! Car no sent boja
sinó sensible al sofriment, la part
raonable de mi em diu la manera
d'alliberar-me del meu dol, matant me
o penjant-me. Si jo fos una boja,
m'oblidaria del meu fill, o bé,
amb pensament d'orada, el guaitaria
com un ninot de draps. No, no estic boja;
massa bé, massa bé, jo sento el mal
divers de cadascun dels meus desastres!

REI FELIP:

Recolliu-vos, senyora, aquestes trenes.

Oh, quin amor jo noto en la bonica

multitud de cabells, on, si l'atzar
una gota d'argent hi deixa caure,
deu mil amics filosos tots s'acoblen
a aquesta gota, com fidels autèntics,
amants inseparables, que s'abracen
conjuntament en la calamitat!

CONSTANÇA:

Cap a Anglaterra, si voleu!

REI FELIP:

Senyora,
recolliu-vos, si us plau, aquests cabells.

CONSTANÇA:

Sí, ja ho faré. Mes, per què tinc de fer-ho?

Quan els he alliberat de llurs lligams
he cridat: «Oh, si aquestes mans poguessin
redimir el meu infant, com han fet lliures
aquests cabells!» Però tinc enveja
de la llibertat llur, i vull lligar-los
perquè el meu pobre fill és presoner.

I, pare cardenal, he sentit dir-vos
que veurem i que reconeixerem
els amics nostres en el cel. Si això
és cert, tornaré a veure el meu Artur,
que des del dia que Caín va néixer,
el primer mascle infant, fins al que ahir
va trencar el plor, no ha nat mai criatura
tan graciosa com el meu. Però
ara el corc de la pena es menjarà
el meu capoll, i de les seves galtes
farà fugir la bonicor nativa;
pansit me'l tornarà com un espectre,
tindrà la lividesa del febrós,
i es morirà, i així, quan ressusciti,
i quan me'l trobi dins la cort del cel,
jo no el coneixeré tan sec i magre.

Per tant, mai més no tinc de tornar a veure
el meu bonic Artur; mai més, mai més!

PANDOLF:

Vós sou massa cruel amb vostra pena.

CONSTANÇA:

Mireu qui em parla, i no ha tingut mai fills!

REI FELIP:

Tant us apassiona el dolor vostre
com vostre fill.

CONSTANÇA:

La pena omple la cambra
del meu infant absent! Dorm al seu llit,
i amunt i avall amb mi es passeja;
li agafa els aires, els seus mots em diu;
totes les seves gràcies em recorda;
dels seus vestits vacants es revesteix
i pren la seva forma. Ja veieu
com tinc motius per estimar la pena!

Que us vagi bé! Si haguéssiu vós perdut
el que he perdut, ben cert que us donaria
millor consol que el que em doneu. No vull
conservar sobre el cap aquesta forma,
quan tal desordre tinc a l'esperit!
Oh, Senyor! Minyó meu, Artur, fill meu!
Vida meva, alegria, aliment meu!

Tot el meu món sencer! I el meu conhort
de vídua i el remei dels meus desastres! (*Exit.*)

REI FELIP: Temo algun disbarat. Vaig a seguir-la. (*Exit.*)

LLUÍS: Res en 'quest món no pot donar-me joia;
tediosa és la vida, com un conte
repetit, que afadiga les orelles
ensopides d'un home endormiscat,
i la vergonya amarga tan despulla
de dolceses el món, que sols hi tasto
vergonya i amarguesa.

PANDOLF: Abans que es curi
una greu malaltia, en el moment
que reprèn la salut, la batzegada
és molt més forta. En allunyar-se un mal,
al punt del comiat és quan mossega.

LLUÍS: Què heu perdut en la pèrdua d'aquest dia?
Tots els dies de glòria, d'alegria
i de felicitat.

PANDOLF: Segurament
els hauríeu perdut si vós l'haguéssiu
guanyat. No, no; quan la Fortuna vol
més bé pels homes, és quan sol mirar-los
amb un ull d'amenaça. Fa estranyesa
pensar el molt que ha perdut el rei Joan
en el que ell clarament es creu guanyar-hi.
Us fa pena que Artur sigui el seu pres?

LLUÍS: Tan a fons com s'alegra de tenir-lo.

PANDOLF: Com vostra sang, el vostre seny és jove.
Deixa que et parli amb esperit profètic;
perquè l'alè tan sols del meu parlar
escombrarà de pols, de palla i brossa,
el camí que et durà directament
als peus del soli anglès. Per tant, escolta:
Joan ha pres Artur, i no és possible
que mentres en les venes d'aquest noi
jugui la vida càlida, Joan,
l'usurpador, pugui passar ni una hora,
ni un minut de repòs, i menys encara
un breu respir. Un ceptre arrabassat

- per una mà illegal, deu mantenir-se tumultuosament com va guanyar-se; i el que es posa en un lloc relliscadís, no fa el llamec per a agafar-se on sigui, mentre no tombi. Si vol sostenir-se Joan, Artur deu caure, i serà així, perquè no podrà ser d'altra manera.
- LLUÍS:** Però si cau Artur, què és que hi guanyo?
- PANDOLF:** Pels drets de Dona Blanca, vostra esposa, podreu reclamar tots els drets d'Artur.
- LLUÍS:** I, com Artur, puc perdre drets i vida.
- PANDOLF:** Que verd i fresc que sou en un món vell! Joan fa el vostre joc, i el temps conspira amb vós, que aquells que en sang lleial remullen la llur seguretat, troben que sagna i és deslleial la llur seguretat. Aquest acte nascut amb tanta infàmia, tan fred posarà als cors, tan glaçarà llur zel, que escollirà tot el seu poble, la més minsa de les avinenteses, per a posar entrebancs al seu regnat. No hi haurà al cel cap usual fenomen, ni intenció corrent en la natura ni dia destrempat, ni vent comú, ni fet acostumat que s'esdevingui, que se li doni causa natural, i de tot voldran dir-ne meteors, prodigis i senyals, avorts, presagis i llengües que delatin des del cel, i damunt de Joan clamin venjança.
- LLUÍS:** Podria ser que no toqués la vida del jove Artur, i mantenint-lo pres es cregui ja segur.
- PANDOLF:** Senyor, quan sàpiga que us acosteu, si el jove Artur no és mort, aquesta nova servirà per perdre'l. I aleshores els cors de tot el poble se li revoltaran, i besaran els llavis d'aquell canvi que es presenti, i trobaran motiu per agitar-se en els dits sangonents del rei Joan. Ja estic veient com l'aldarull es dreça! Oh, com la cosa es pasta per a vós molt millor encara del que us dic! Saqueja ara el bord Faulconbridge les esglésies d'Anglaterra, i ofèn la caritat;

només una dotzena de francesos
que hi tinguéssim armats, fóra l'esquer
que faria seguir deu mil anglesos,
o fóra com el borralló de neu
que bo i rodant es torna una muntanya!
Noble delfí, veniu a veure el rei.
És extraordinari el que es pot treure
d'un estat general de descontents
ara que els esperits vessen ofenses.
Cap a Anglaterra. Vaig a burxar el rei.
Fortes raons fan actes poderosos.
Anem, senyor;
si dieu sí, el rei no dirà no.

LLUÍS:

ACTE QUART

ESCENA I

UNA ESCENA D'UN CASTELL

(Entren HUBERT i dos EXECUTORS.)

HUBERT: Enrogiu-me aquests ferros a les brases
i tu estigues darrera dels tapissos,
i quan jo doni un cop amb el taló
en el pit de la terra, sortiu fora
i lligueu-me ben fort a la cadira
el noi que hi haurà amb mi. Estigueu alerta.
Sortiu i vigileu.

EXECUTOR 1: La garantia
vostra jo espero que ens manté a cobert
de l'acte.

HUBERT: Quins escrúpols incorrectes!
No tingueu por de res. Feu el que us dic.
(Exeunt els EXECUTORS.)
Minyó, veniu, que tinc de parlar amb vos.

(Entra ARTUR.)

ARTUR: Bon dia, Hubert.

HUBERT: Bon dia, petit príncep.

ARTUR: Tan petit, i tenint títols tan grans
per a ser més gran príncep del que sóc!
Esteu trist.

HUBERT: Cert, he estat molt més alegre.

ARTUR: Déu em perdoni, però jo diria
que ningú deu estar tan trist com jo.
No obstant, recordo que, quan era a França,
els joves cavallers es feien tristos
sols per coqueteria. Per la meva
fe de bautisme, si estigués jo fora
de la presó i guardés ramats d'ovelles,
tan content estaria com és llarga
la diada. I aquí voldria estar-ho
també, però sospito que el meu oncle
prepara més desgràcies per a mi.
Jo el temo, i ell em tem; ¿que és culpa meva
si sóc fill de Godofre? No, no ho és,
i el cel volgués que fos el vostre fill,
Hubert, perquè llavors m'estimaríeu.

HUBERT (*a part*): Si parlo amb el seu to de la innocència,
em desvetlla la morta pietat;

per tant, vaig a ser ràpid i enllestir.
ARTUR: Esteu malalt, Hubert? Us veig molt pàlid.
M'agradaria de debò que estéssiu
una mica malalt; així podria
vetllar-vos i estar amb vós tota la nit,
perquè jo us garanteixo que us estimo
més del que vós no m'estimeu a mi.

HUBERT (*a part*): Amb les seves paraules s'apodera
del meu cor. (*Ensenyant-li un paper:*)
Jove Artur, llegiu això.

(*A part:*)

¿Què són aquestes llàgrimes beneïtes
que enguuen a la porta la tortura
despiadada? Dec ser breu; no vagi
la resolució a fugir dels ulls
i no em gotegi en ploriqueig de dona.
(*Alt*): Que no ho podeu llegir? No és ben escrit?

ARTUR: I massa bé per a tan pèssim acte.
Hubert, ¿deveu cremar-me els meus dos ulls
amb un ferro roent?

HUBERT: Minyó, dec fer-ho.

ARTUR: I ho voleu fer?

HUBERT: Ho vull fer.

ARTUR: Ja tindreu cor?

Quan sols de mal de cap vós us queixàveu,
al front us vaig lligar el meu mocador,
el millor que tenia — una princesa
me'l brodà — i mai no he dit que me'l tornéssiu.

I a mitja nit us mantenia el cap
amb la mà, i us vetllava, tal com vetllen
els minuts a les hores, fent lleuger
el temps al voltant vostre, i preguntant-vos:

«Com us trobeu?» o «què és el que us fa mal?»

o «és que jo us puc servir en alguna cosa?»

I més d'un fill de pobre hauria estat
tranquil sens dir-vos ni un sol mot amable;
però teníeu d'infermer un príncep.

I ara podeu pensar que era comèdia
el meu afecte, i podeu dir-ne astúcia.

I bé, creieu-ho, doncs, si vós voleu.

Si el cel tolera que em feu mal, doncs feu-me'l.

¿Em voleu treure els ulls, aquests dos ulls,
aquests dos ulls que mai no us han mirat
ni us miraran amb una gota d'odi?

HUBERT: Ho he jurat, i amb un ferro dec cremar-los.

ARTUR: Si no fos en aquesta edat de ferro,

ningú faria això! El ferro mateix,
roent, en ésser ran dels ulls, veuria
el meu plor i deixaria d'indignar-se
amb la frescor de la innocència meva;
i, rovellat, tot es consumiria
per haver contingut només el foc
destinat als meus ulls. ¿Més inflexible
i més dur sou que no el ferro forjat?
Si hagués vingut un àngel per a dir-me
que Hubert tenia d'arrancar-me els ulls,
no l'hauria cregut, cap altra llengua
no hagués cregut, llevat de la d'Hubert.

HUBERT (*picant a terra amb el peu*):
Endavant!

(*Entren els EXECUTORS amb cordes, ferros,
etcètera.*)

Feu-ho tot com he manat.

ARTUR: Oh, Hubert, salveu-me perquè els ulls em salten
sols amb l'esguard feroç d'aquests dos homes
sanguinaris.

HUBERT: Lligueu-lo, i deu-me el ferro.

ARTUR: Ai las! ¿Quina necessitat teniu
de ser tan implacables en rudesia?
Si no resistiré; seré de pedra.

Hubert, en nom del cel, ceu que no em lliguin!

Hubert, feu que se'n vagin aquests homes
i em tindreu tan quiet com un anyell.

No em mouré, no diré ni una maraula,
ni em faré enrera, ni guaitaré el ferro
rabiós; feu que marxin aquests homes,
i us perdono els turments que vulgueu dar-me.

HUBERT: Deixeu-me sol amb ell; aneu a fora.

EXECUTOR 1: Encantat de no ser en aquest negoci.

(*Exeunt els EXECUTORS.*)

ARTUR: Ai, que em temo que he fet fugir un amic!
Era de cor gentil i mal aspecte.
Feu-lo tornar; la seva pietat
darà vida a la vostra.

HUBERT: Prepareu-vos,
minyó.

ARTUR: No hi ha remei?

HUBERT: No en teniu d'altre
que perdre els ulls.

ARTUR: Oh, cel! ¿Per què en els vostres
no hi ha una brossa, o un granet de pols

o un mosquit, o un cabell, una molèstia
qualsevol en aquest preciós sentit?
Aleshores, notant que una petita
cosa de res us dóna sofriment,
vostre intent vil us semblaria horrible.

HUBERT: Això és el que heu promès? Fermeu la llengua.

ARTUR: Hubert, ni un feix de llengües bastaria
per a plànyer la pèrdua de dos ulls.
No em feu fermar la llengua, Hubert, oh, no!
O, si voleu, tal·leu-me-la i que pugui
conservar els ulls. Estalvieu-me els ulls
encara que em serveixin solament
per a mirar-vos sempre.
Oh, guaitau; a fe meva, l'instrument
s'ha refredat i ja no pot cremar-me.
Hubert: Minyó, puc escalfar-lo.

HUBERT:

ARTUR:

De debò,

el foc s'ha mort de pena quan ha vist
que ell, creat pel confort, el feu servir
en extrems tan indignes. Vós mateix
mireu's-el, no hi ha gota de malícia
en aquest carbó encès; l'alè del cel
li ha tret la flama i li ha escampat per sobre
les centres blanques del penediment.

HUBERT: Minyó, amb el meu alè puc revifar-lo.

ARTUR: Si ho feu, sols servirà per a enrogir-lo
de vergonya pel vostre procedir;
potser us engegui alguna espurna als ulls,
com el gos, atiat a barallar-se,
mossega l'amo que a lluitar l'empeny.
Totes les coses que voleu usar
per fer-me mal, refusen llur ofici;
només vós defugi la pietat
que s'estén fins al foc i fins al ferro,
criatures de nota per a un ús
despiadat.

HUBERT:

Va bé! Doncs ja pots viure.

Ni per tots els tresors que té el teu oncle,
no tocaré els teus ulls. I això que havia
jurat fer-te'ls saltar, i m'ho proposava,
amb aquest ferro.

ARTUR:

Oh! Ara us veig, Hubert.

En tota aquesta estona vós anàveu
disfressat.

HUBERT:

Prou, silenci! I ara, adéu.
Vostre oncle té de creure que sou mort;

carregarem aquests gossos d'espies
amb uns falsos reports. I, bell minyó,
dorm en seguretat i sense dubtes,
que Hubert, per tots els béns del nostre món,
no et té de fer cap mal.

ARTUR: Oh, cel! Gràcies, Hubert.

HUBERT: Silenci, ni un mot més; amb molt de compte
vine amb mi d'amagat; que a grans perills
m'exposo per salvar-te. (*Exeunt.*)

ESCENA II

PALAU DEL REI JOAN

(*Entren REI JOAN, PEMBROKE, SALISBURY i altres LORDS.*)

REI JOAN: Aquí ens teniu, un altre cop segut
i coronat encara, i, pel que espero,
vist amb bons ulls.

PEMBROKE: Aquest «un altre cop»,
si plau a Vostra Altesa, és ben superflu,
perquè ja estàveu coronat abans,
ni l'alta reialesa us ha estat presa;
revolta no ha tacat vostres fidels,
ni l'expectació torbà el país,
per un canvi llarg temps afreturat
ni per estat millor.

SALISBURY: Per consegüent:
apoderar-se d'una doble pompa;
fer ric un títol que era ric abans;
daurar l'or refinat o pintar el lliri,
o concedir el perfum a la viola;
refrescar el gel o bé afegir un color
a l'arc de Sant Martí, o amb una llàntia
il·luminar la clara faç del cel,
és un excés inútil i ridícul.

PEMBROKE: Deixant a part vostre reial plaer
en obrar així, resulta que aquest acte
és com un conte antic contat de nou,
que en repetir-se ve que es fa pesat
perquè és fora de temps que se'ns explica.

SALISBURY: Els nostres vells costums, prou coneguts,
desfiguren així llur faç antiga;
i com un vent voluble en una vela
els pensaments fa anar d'ací i d'allà,

sorprèn i alarma la reflexió,
la sana opinió se n'indisposa
i fa suspecte un dret, enfarfegant-lo
amb una roba de tan nou estil.

PEMBROKE: Els operaris que damunt del bé
aspiren al millor, solen confondre
la llur habilitat en cobejança,
i, molt sovint, per a excusar un defecte,
el fan més gran a causa de l'excusa;
com el pedaç sobre un esquinç petit,
fa un efecte pitjor, volent tapar-lo,
que el de l'esquinç abans de ser tapat.

SALISBURY: A tal efecte, abans de vostra nova
coronació, us hem dat nostre consell;
però a la Vostra Altesa prescindir-ne
li ha plagut, i estem ara tots nosaltres
molt satisfets, car les voluntats nostres,
en tot i en cada una de les parts,
s'han d'aturar al que vol la Vostra Altesa.

REI JOAN: D'aquesta doble coronació
unes quantes raons ja us tinc donades
i em penso que són fortes; i més fortes,
i molt més fortes, us en donarà
quan els temors que tinc siguin més febles;
mentrestant ja ens direu quines reformes
voldríeu en allò que no està bé,
i us n'adonareu amb quina bona
voluntat us escolto i concedeixo
vostres requestes.

PEMBROKE: Aleshores, jo,
representant de tots aquests la llengua
i coneixent què vol el cor de tots,
tant per mi com per ells, i més encara,
en el vostre interès, que tant a ells
com a mi és el que més ens preocupa,
coralment us demano que ordeneu
la llibertat d'Artur, qual captiveri
anima els llavis dats a mesurar
dels descontents a que us tirin en cara
aquest perillós argument:
Si teniu dret al que teniu de fet,
¿per què les vostres pors — que, com ells diuen,
segueixen sempre el pas d'una injustícia —
us fan empresonar un tendre parent
i ofegar en una bàrbara ignorància
els seus dies, negant als seus pocs anys

els avantatges rics d'una perfecta educació? Perquè els vostres contraris no tinguin més pretext per a enfortir-se en llurs avinenteses, concediu-nos poder-los dir que en heu impulsat vós a demanar la llibertat d'Artur. I no us ho demanem sols pel bé nostre, sinó que es tracta de nostre interès, que, com depèn de vós, creu que és pel vostre interès que heu de dar-li llibertat.

(*Entra HUBERT.*)

- REI JOAN: Que així sigui, i la seva juvenesa encomano a la vostra direcció. Hubert, què hi ha de nou? (*Parlen a part.*)
- PEMBROKE: Aquest és l'home que devia cometre el fet sagnant. A un dels meus amics ha mostrat l'ordre: la imatge d'un pecat vil i odiós és viva en els seus ulls: el seu aspecte misteriós revela un estat d'ànim completament torbat. I, ple de por, em penso consumada aquella cosa que ens temíem que li era encomanada.
- SALISBURY: Va i ve el color del rei, entre el propòsit del seu acte i la seva consciència com dos heralds enmig de dos excèrcits; l'emoció que sent és tan madura que un diria que té de rebentar.
- PEMBROKE: I quan rebenti, em temo que no sigui l'horrible podridura d'un noi mort.
- REI JOAN: No podem aturar la mà fornida de la mortalitat. Bons lords, encara que és viu el meu intent de concedir, se n'és anat l'objecte de la vostra requesta; és mort. Em diu que Artur ha deixat d'existir la nit passada.
- SALISBURY: Certament, ens temíem que el seu mal no tenia remei.
- PEMBROKE: I certament havíem sentit dir quant a la vora era la seva mort, abans que el noi es dolgués de la seva malaltia. És necessari que d'això es respongui aquí o en altre lloc.
- REI JOAN: ¿Per què arrufeu

les celles amb un aire tan solemne?
¿Penseu que jo manejo les tisoires
del destí? ¿És que tinc jo comanament
en el pols de la vida?

SALISBURY : Això és un joc
d'aspecte infame, i és una vergonya
que la grandesa tan grollerament
s'hi presti. Que se us tombi la partida!
I amb això, adéu-siau.

PEMBROKE : Lord Salisbury,
atura't un moment. Jo vinc amb tu
i cercaré l'herència d'aquest pobre
infant, el seu reialment de no-res,
en un forçat sepulcre!
La sang que era mestressa d'aquesta illa
se'n té d'aconterar amb tres pams de terra.
Món brètol, el d'avui. Això no deu
suportar-se, i això rebentarà
tots nostres greuges, i aviat, no en dubto.

(Exeunt els LORDS.)

REI JOAN : Estan encesos d'indignació.
Em penedeixo: no hi ha fonaments
segurs damunt de sang, ni a vida certa
no es pot pretendre per la mor dels altres.

(Entra un MISSATGER.)

Tens uns ulls espantats: ¿on és la sang
que jo he vist habitar en aquestes galtes?
Cel tan negre no es fon sinó amb tempesta.
Engega el teu mal temps: què passa a França?

MISSATGER : Passa que França ve cap a Anglaterra;
mai tal poder per una invasió
a l'estranger, ningú ha vist redreçada
del cos d'un poble. Vostra lleugeresa
els ha ensenyat, i ara n'han fet la còpia.
Perquè al punt que se us diu que ja es preparen,
corren noves que ja han desembarcat.

REI JOAN : On s'han emborratxat nostres espies?
On han dormit? ¿Què fa la meva mare
perquè a França s'aixequi un tal exèrcit
i ella no en senti res?

MISSATGERS Sobirà meu,
l'orella seva està tapada amb pols,
perquè el primer d'abril deixà de viure
la vostra noble mare, i pel que es diu,
tres dies ans, morí dama Constança

d'un accés de follia. Però això
ho he pescat del que corre per les llengües ;
si és veritat o si no ho és, no ho sé.

REI JOAN : Frena la teva lleugeresa, horrible
ocasió ! Oh, fes amb mi algun pacte
fins que hagi satisfet els descontents
dels meus pars ! Què ! La meva mare morta ?
Que malament va el meu poder per França !
¿I sota quin comanament camina
l'exèrcit del francès, qual desembarc
dónes tu com a cosa ja segura ?

MISSATGER : Sota el delfí.

REI JOAN : M'has ben atabalat
amb tan pèssimes noves.

(*Entren el BASTARD i PERE DE POMFRET.*)

Bé, ¿què diu
el món de les mesures adoptades ?
No vagis a farcir-me més el cap
amb nous desastres, perquè el tinc ben ple.

BASTARD : Si de sentir el pitjor teniu temença,
que el pitjor inaudit us caigui al cap.
REI JOAN : Cosí, perdona'm, però és que no hi veia
dels cops de mar ; mes ara ja respiro
i trec el cap damunt de les onades
i ja puc escoltar totes les llengües,
diguin allò que vulguin.

BASTARD : Si he enllestit
amb les coses dels clergues, poden dir-ho
les sumes recaptades. Però, mentre
travessava el país per a tornar,
he trobat en el poble un esperit
estrany, ple de rumors i de mals somnis,
no sabent què temien, però amb por
de cap a peus ; i aquí hi ha aquest profeta
que als carrers de Pomfret me l'he trobat
i el duc amb mi ; portava les gentades
a centenars darrera dels talons,
als quals cantava, en mal forjades rimes,
que el mateix dia de l'Ascensió,
ans de migdia, haurà la Vostra Altesa
deposat la corona.

REI JOAN : Illuminat
imbècil, per què has dit aquestes coses ?

PERE : Preveient que tal fet s'ha d'acomplir.

REI JOAN : Emporta-te'l, Hubert, a la presó ;

i al migdia del jorn del qual ell parla,
fes-lo penjar. Me'l tens en lloc segur,
i torna de seguit que et necessito.

(*Exit HUBERT amb PERE.*)

Gentil cosí, ja saps els vents que corren?
Saps qui ha arribat?

BASTARD: Les tropes dels francesos,
senyor meu, i les boques en van plenes;
altrament he trobat Lord Salisbury
i Lord Bigot amb uns ulls tan vermells
com les brases de foc de nou enceses,
i altres a recerca de la tomba
d'Artur, el qual, segons ells manifesten,
ha estat assassinat aquesta nit
per suggestió vostra.

REI JOAN: Bon parent,
vés, i barreja't en llur companyia;
tinc encara manera de guanyar-me'ls;
porta'ls al meu davant.

BASTARD: Vaig a cercar-los.

REI JOAN: Sí, però vés de pressa; el millor peu
endavant; no em convenen súbdits díscols
quan l'enemic m'espanta les ciutats
amb la terrible pompa d'una dura
invasió! Sigues Mercuri, posa't
ales en els talons i després vola
igual que el pensament d'ells cap a mi.

BASTARD: L'esperit del moment té d'ensenyar-me
a ser ràpid. (*Exit.*)

REI JOAN: D'això se'n diu parlar
de cavaller amb noblesa i valentia.
Segueix-lo, que potser li faci falta
un missatger entre aquests senyors i jo,
i tu en faries.

MISSATGER: I de molt bon grat,
sobirà meu. (*Exit.*)

REI JOAN: La meva mare morta!

(*Torna HUBERT.*)

HUBERT: Missenyor diuen que s'han vist cinc llunes
aquesta nit, i quatre sense moure's,
i la cinquena anant giravoltant
entorn les altres amb un curs magnífic.

REI JOAN: Cinc llunes!

HUBERT: Vells, i velles malgirbades,
engeguen perilloses profecies

pels carrers, i no es treuen de la boca
la mort del jove Artur; i quan en parlen
van sacsejant els caps, i els uns als altres
fan xiu-xiu a l'orella, i el que crida
manté tot l'auditori dins el puny,
i els que l'escolten posen unes cares
amb un cella-arrufar-se, un capcineig,
i un rodar d'ulls!... He vist, martell enlaire,
un ferrer sense moure's, mentre el ferro
sobre l'enclusa se li refredava,
badat de boca, i engolint notícies
d'un sastre, que, amb la cana i les tises
a les mans i calçat d'unes babutxes
que les havia canviat de peus
amb la pressa, parlava de molts mils
francesos guerrejaires, que en el Kent
estaven disposats a la batalla.
Un altre menestral, tot brut i magre,
ha vingut a tallar-li el parlament
i ha parlat de la mort d'Artur.

REI JOAN: Què cerques
volent-me atabalar amb aquestes pors?
Per què amb la mort d'Artur tant insisteixes?
La teva mà l'ha assassinat. Tenia
jo una causa potent en desitjar-li
la mort, però el que és tu, cap en tenies
per a matar-lo!

HUBERT: Cap, dieu, senyor?
Con s'entén? Vós no vàreu provocar-me?

REI JOAN: Damnació dels reis és el voltar-se
d'esclaus que prenen el llur mal humor
de garantia per a violar
el sangonent hostatge de la vida.
I quan l'autoritat els parpelleja,
ja hi veuen una llei per a conèixer
què vol la perillosa majestat,
quan per atzar els ha arrufat les celles
més per mal geni que per assenyada
reflexió.

HUBERT: Aquí hi ha el segell vostre
i aquí teniu la vostra signatura
ordenant el que he fet.

REI JOAN: Quan l'últim compte
entre el cel i la terra s'hagi fet,
aleshores aquesta signatura
i aquest segell seran els testimonis

per a la nostra condemnaió!
Oh, què sovint només que la presència
dels instruments del mal porten a fer-lo!
Si no haguessis estat al costat meu,
tu, company, que la mà de la natura
ha marcat i ha escollit per a la infàmia,
aquest assassinat mai de la vida
no m'hauria vingut al pensament;
però prenent jo nota del teu aire
esgarriat, trobant-te tot a punt
per a una sanguinària bretolada,
apte i propens pel càrrec de perill,
vagament vaig parlar-te de la mort
d'Artur, i tu per fer-te teu un rei,
sens consciència has destruït un príncep.

HUBERT: Missenyor...

REI JOAN: Sols movent un xic el cap,
o havent fet una pausa mentre et deia
obscurament allò que jo pensava,
o bé mirant-me amb un esguard de dubte
invitant-me a parlar concretament,
una fonda vergonya ja m'hauria
obligat a emmudir, a deixar-ho córrer,
i els teus temors haurien provocat
altres temors en mi. Però, per signes,
em vas entendre i vas parlamentar
amb el pecat per signes. Sense pausa,
el teu cor va donar el consentiment,
i la mà barroera, en conseqüència,
acomplí l'acte que les nostres llengües
ara senten horror d'anomenar.
Vés-te'n del meu davant; mai més no em miris!
Els meus nobles em deixen, i és reptat
el poder meu fins a les meves portes
per tropes forasteres. I en el cos
d'aquest país de carn, d'aquest reialme,
d'aquest confí de sang i de respir,
guerra civil i hostilitat hi regna
entre la meva consciència
i el negre assassinat del meu nebot.

HUBERT: Armeu-vos contra els altres enemics,
que jo posaré pau entre vostra ànima
i vós mateix. El jove Artur és viu.
Aquesta meva mà és encara verge
i és encara innocent d'ésser pintada
pel carmí de les taques de la sang.

Dins aquest pit no ha entrat mai de la vida
el batre d'una idea criminal,
i heu insultat vós la natura humana
en els meus aires, que per molt ferrenys
que de portes enfora s'imaginin,
tapen, no obstant, una ànima prou bella
per no ser l'assassí d'un pobre infant.

REI JOAN : Artur viu? Oh, de pressa, cerca els Pars ;
llença'ls això damunt de la llur ràbia
i després doma'ls perquè m'obeeixin!
Oblida el comentari que de tu
ha fet la meva veu desesperada,
perquè la meva còlera era cega,
i aquella horrible visió de sang
imaginària, te m'ha presentat
més fastigós del que ets. Oh, no em contestis ;
porta a la meva cambra aquests senyors
enfadats tan de pressa com tu puguis ;
el meu prec fins és lent, tu corre més ! (*Exeunt.*)

ESCENA III

DAVANT EL CASTELL

(*Entra ARTUR dalt de les muralles.*)

ARTUR : El mur és alt ; no obstant vaig a tirar-m'hi.
Bona terra, apiada't, no em malmetis :
Pocs o ningú em coneixen, i en tot cas
el vestit de grumet em desfigura
completament. Tinc por, però m'hi arrisco.
Si arribo a baix sense trencar-me res,
trobaré mil maneres d'escapar-me.
Tant és morir restant com morir anant-se'n.
(*Es tira daltabaix.*)
Desgraciat de mi ! En aquestes pedres
hi ha l'esperit de l'oncle. Pren-me, oh cel,
l'ànima, i guarda'm, Anglaterra, els ossos ! (*Mor.*)

(*Entren PEMBROKE, SALISBURY i BIGOT.*)

SALISBURY : Lords, jo el trobaré a Saint Edmundsbury :
és nostra garantia ; hem d'arrapar-nos
a aquest gentil oferiment d'uns temps
perillosos.

PEMBROKE : ¿Qui és que ha dut la carta
del cardenal?

SALISBURY: El comte de Melun,
un noble de la França, que en privat,
del favor del delfí m'ha donat noves
més enllà del que hi ha en aquestes ratlles

BIGOT: Ens hi presentarem demà al matí.

SALISBURY: Més val que hi anem ara, car dos dies
sempre els tindrem de marxa ans d'atrapar-los.

(*Entra el BASTARD.*)

BASTARD: Un cop encara ben trobats avui,
desdenyosos senyors! Per mi reclama
el rei la vostra ràpida presència.

SALISBURY: De nosaltres el rei s'ha desentès;
i no volem brodar la seva capa
bruta i tronada amb nostres nets honors,
ni seguir el peu que deixa quan camina
petges de sang. Torneu i repetiu-li
que del pitjor n'estem assabentats.

BASTARD: Penseu el que penseu, jo pensaria
que no hi foren de més millors paraules.

SALISBURY: És nostre dol, no és nostra cortesia
el que raona aquest moment.

BASTARD: Però
pel vostre dol teniu raons petites;
per tant, fóra raó que ara tinguéssiu
un punt de cortesia.

PEMBROKE: Senyor meu,
la impaciència té els seus privilegis.

BASTARD: És cert, el de ferir aquell que la sent
i a ningú més.

SALISBURY: Aquesta és la presó.
Qui és que jeu aquí. (*Veient ARTUR.*)

PEMBROKE: Oh, enorgullida
mort de tan principesca i de tan pura
beutat! No té un forat per a amagar
la terra un fet així.

SALISBURY: Com si odiés
l'assassinat la seva obra mateixa,
la deixa al descobert per a atiar
la venjança.

BIGOT: O després que condemnava
tal bellesa a la tomba, l'ha trobat
massa de príncep, massa preciosa
per a la tomba.

SALISBURY: ¿Què és el que penseu,
Sir Ricard? ¿Haveu vós mai contemplat,

o llegit, o sentit mai semblant cosa?
Hou hauríeu pogut creure? I fins veient-ho,
creuríeu que era cert allò que vèieu?
Llevat d'aquest objecte, ¿el pensament
és que podria imaginar-ne un altre?
Això és el capdamunt, és la cimera
o la cimera sobre la cimera
que hi ha en les armes de l'assassinat.
És la vergonya això més sanguinària,
i la salvatgeria més brutal
que mai la d'ulls aparedada ràbia,
o l'embogida fúria hagin ofert
a les més tèbies, compungides llàgrimes!

PEMBROKE : Tots els passats assassinats s'excusen
davant d'aquest, que és tan incomparable
i tan únic, que dóna santedat
i puresa als pecats que en el futur
estan encara per a néixer;
i per aquest abominable exemple,
es provarà que el més brutal carnatge
no és res més que una burla.

BASTARD : Això és una obra
sanguinària i damnada; és l'acció
esgarrifosa de la mà d'un barbre,
si és que això pot ser l'obra d'una mà.

SALISBURY : Si és que això pot ser l'obra d'una mà?
Si nosaltres ja mig ho entrellucàvem
que passaria això! És la mà d'Hubert
la que ha fet aquesta obra de vergonya
que el rei ha planejat i ha concebut,
i al qual jo prohibeixo a la meva ànima
que li atorgui mai més obediència,
i agenollant-me, enfront d'aquesta runa
de dolça vida, exhalo jo davant
de la seva excel·lència inaminada
l'encens d'un vot, del jurament sagrat,
de no tastar mai més les alegries
del món, de no deixar-me més corrompre
pel plaer, ni conèixer el benestar
ni el repòs, fins haver fet gloriosa
la meva mà en l'altar de la venjança.

PEMBR. i BIGOT : Religiosament les nostres ànimes
confirmen els teus mots.

(Entra HUBERT.)

HRBERT : Senyors, estic

acalorat de tant que us vaig darrera;
 Artur és viu, i el rei desitja veure-us.

SALISBURY: Oh, no es torna vermell davant la mort!
 Enrera, brètol odiós! Au, vés-te'n!

HUBERT: No sóc brètol!

SALISBURY (*desembeinant*): Dec violar la llei?

BASTARD: Vostra espasa és brillant, senyor, embeineu-la.

SALISBURY: No pas abans d'haver-la jo enfundat
 dintre la pell d'un assassí.

HUBERT: Atureu-vos,
 Lord Salisbury; reculeu us dic.
 Pel cel! Jo penso que la meva espasa
 punxa tant com la vostra. No voldria
 que oblidant-vos, senyor, de vós mateix,
 temptéssiu el perill d'una legítima
 defensa, ni fiant-vos de la ràbia
 oblidéssiu la vostra dignitat
 i la vostra noblesa i vostre mèrit.

BIGOT: Endarrera, femer! ¿I t'atreveixes
 contra un noble?

HUBERT: Oh, no!, ni per la vida;
 però jo goso defensar la meva
 vida innocent contra un emperador.

SALISBURY: Tu ets un assassí.

HUBERT: No m'obligueu
 a provar-ho, perquè no ho sóc encara.
 Qui parla fals no diu la veritat;
 i qui no diu la veritat, menteix.

PEMBROKE: Talleu-lo
 a trocets!

BASTARD: Estigueu tranquils, us dic.

SALISBURY: Quiet o bé us escorxo, Faulconbridge.

BASTARD: T'aniria millor escorxar el diable,
 Salisbury! Si arrugues sols el front,
 o mous un peu, o em fas un punt d'ultratge
 mostrant-me el teu mal geni irreflexiu,
 et deixo estès. Embeina de seguida,
 o us deixo, a l'ast i a tu, fets una coca,
 tant, que creuràs que és el mateix dimoni
 que ha sortit de l'infern per a esclafar-te.

BIGOT: ¿Tu, famós Faulconbridge, gosaries
 secundar un assassí i un miserable?

HUBERT: Lord Bigot, jo no sóc ni l'un ni l'altre.

BIGOT: Qui ha matat aquest príncep?

HUBERT: Sols fa una hora
 que l'he deixat perfectament; l'honorava

- i l'estimava, i ploraré el que em resta
de vida una tan dolça vida morta.
- SALISBURY :** No us en fieu de l'aigua mentidera
dels seus ulls, perquè els brètols no estalvien
el plor, i, acostumats a vessar llàgrimes,
fingeixen innocència i sentiment.
Veniu amb mi tots els que vostres ànimes
avorreixen un buf d'escorxadador,
perquè estic embafat de la sentida
d'aquest crim.
- BIGOT :** Doncs en marxa, cap a Bury,
cap a trobar el delfí!
- PEMBROKE :** Digueu al rei
que allà li daran noves de nosaltres.
(*Exeunt els LORDS.*)
- BASTARD :** Quin món més bo! ¿Teniu coneixement
d'aquesta obra magnífica? Si tu
has comès aquest acte que ultrapassa
els límits de la pietat divina
i l'infinít perdó, estàs condemnat,
Hubert.
- HUBERT :** Però, senyor, escolteu-me...
- BASTARD :** Ah!
Et dic que tu ets el condemnat més negre;
no res com tu és tan negre i estàs més
recondemnat que el príncep Lucifer.
No hi ha dimoni més horrible
que tu a l'infern, si has mort a aquest infant.
- HUBERT :** Però, per la meva ànima!...
- BASTARD :** Si tu
has consentit tan sols en aquest acte
cruel·líssim, ja et pots desesperar;
i si és que necessites una corda,
el fil més prim que haurà teixit l'aranya
en el ventre, ja és prou per a escanyar-te;
un jonc si vols et servirà de forca,
i si et vols ofegar, sols una gota
d'aigua en una cullera per a tu
serà tot el mar gran. Ja n'hi haurà prou
per a ofegar un tal brètol. Jo sospito
que estàs molt mal parat.
- HUBERT :** Si jo per acte,
o per consentiment o pensament,
sóc culpable d'haver robat el tendre
respir que era reclòs en aquest fang
bellíssim, que no hi hagi dins l'infern

BASTARD:

penes prou dures per a torturar-me!
Cuita, carrega-te'l als braços.
Estic atabalat, i em foravio
entre perills i punxes d'aquest món.
I amb quina gran facilitat aixequés
tota Anglaterra! Amb aquest trist rebuig
de reialesa morta, tot el que era
veritat, vida i dret en 'aquest reialme,
ha volat cap al cel. I ara. Anglaterra
s'esqueixarà, i repartirà entre dents
un orgullós imperi, en la vergonya
de veure's sense hereu. Ara, per l'os
rosegat de l'altiva reialesa,
la guerra gossa ha estarrufat els pèls
i lladra als ulls amables de la pau.
Ara forces de fora i malcontents
de dins de la casa, arrengrerats s'acoblen
i vigilen la gran confusió
igual que un corb damunt d'aquella bèstia
agonitzant, per a trobar-se sobre
de la imminent caiguda d'un poder
usurpat. I feliços aquells homes
que tinguin bona capa i bon fermall
i puguin plantar cara a la tempesta!
Pren aquest noi, i vine amb mi corrents.
Jo vaig a veure el rei. Mils de negocis
ens ballen entre mans, i el cel mateix
llença males mirades a la terra.

ACTE CINQUÈ

ESCENA I

EL PALAU DEL REI JOAN

(*Entren el REI JOAN, PANDOLF i seguici.*)

REI JOAN: Així deposo entre les vostres mans el cercol de la meva glòria. (*Donant la corona.*)

PANDOLF: Repreneu de la meva mà, com si fos del Papa, la vostra autoritat i la vostra grandesa sobirana.

REI JOAN: Vostra santa paraula mantingueu aleshores; aneu a reunir-vos amb el francès, i useu tots els poders que teniu de la Seva Santedat per aturar les seves embranzides abans d'encendre el foc. Els nostres nobles descontents es revoltent, s'ha negat nostre poble a obeir-nos, i aliança jura a sang estrangera, a un rei de fora. La mirada de males voluntats solament vós podríeu aturar-la. Doncs no us entretingueu, perquè el moment es troba tan malalt, que cal donar-li ràpida medicina, o en vindran incurables desgràcies.

PANDOLF: El meu buf fou el que va aixecar aquesta tempesta per mostrar-vos tossut envers el Papa; però com sou un convertit submís, la meva llengua portarà el silenci sobre aquest agre temporal de guerra, i portarà el bon temps sobre la vostra terra oratjosa. Recordeu-ho bé que en aquest dia de l'Ascensió, després del jurament de servir al Papa que vós heu fet, vaig a trobar el francès i vaig a fer-li depositar les armes.

REI JOAN: L'Ascensió és avui? ¿I no va dir-me el profeta que ans de l'Ascensió, a migdia, jo hauria depositat la corona? I així mateix ho he fet; jo suposava que no fos per força, però, gràcies a Déu, ha estat de grat.

(*Entra el BASTARD.*)

BASTARD: Tot el Kent ha cedit; només aguanta

el fort de Dover. Londres ha rebut
com amics el delfí i les seves tropes.
Vostres nobles no volen escoltar-vos
i han anat a oferir-se a l'enemic,
i un batibull impera ça i enllà
del poc nombre dels vostres partidaris.

REI JOAN: ¿No han volgut els meus nobles tornar a mi
quan han sentit que el jove Artur vivia?

BASTARD: L'han trobat mort i estès en el carrer;
arqueta buida de la qual la joia
de la vida una mà de condemnat
va robar per a endur-se.

REI JOAN: I aquest brètol
d'Hubert va assegurar-me que vivia!

BASTARD: I per l'ànima meva que va dir-vos
el que creia. Però, ¿per què ajupiu
el cap? I per què feu la cara trista?
Sigueu gran en els actes com haveu
estat gran en pensar. Que el món no vegi
ni una por, ni una lleu desconfiança
governar el moviment dels ulls d'un rei!
Agiteu-vos com l'hora que s'agita;
sigueu foc amb el foc, amenceu
a qui amenaça i no ajupiu el front
davant de les bravates que us provoquen.
Així veureu que els ulls inferiors
que manllevan dels grans llur conduir-se
s'engrandiran només que amb vostre exemple
armant-se de l'indòmit esperit
de la resolució. Aneu endavant,
i brilleu com el déu de les batalles
quan en el camp intenta fer el seu fet!
Manifesteu la plena gosadia
del que té una absoluta confiança!
Què! ¿En el seu cau han de cercar el lleó
i fer-lo tremolar i acorrallar-lo?

Oh, no deixeu que això mai sigui dit!

Al camp! Aneu a reduir els rebels
enllà de vostres portes ans no arribin!

REI JOAN: L'emissari del Papa ha estat amb mi
i amb ell he concertat una pau digna,
i m'ha promès de desarmar les tropes
que comana el delfí.

BASTARD: Pacte sens glòria!

¿Després que han trepitjat nostre país,
enviem compliments i compromisos,

insinuem, parlamentem vileses
 amb el poder que ens ha invadit? Què passa?
 Un mocós barbamec, un gallineta
 vestit de sedes, ve a desafiar
 nostres contrades i a fer d'aprenent
 sobre un sol bellicós fins a burlar-se
 de l'aire, desplegant-hi unes banderes
 sense trobar nostra oposició?
 Sobirà meu, anem tots a les armes;
 potser que el cardenal no haurà pogut
 fer aquesta pau, i si l'ha fet, que vegi
 l'enemic, si més no, que ens volem batre.

REI JOAN: Encarrega-te'n tu; dóna les ordres.
BASTARD: Doncs anem endavant i amb coratgia,
 que es pot contrapuntar nostre partit,
 encara, amb l'adversari de més pit.

ESCENA II

EL CAMP DEL DELFÍ, A SAINT EDMUNDSBURY

(*Entren, en armes, LLUÍS, SALISBURY, MELUN, PEMBROKE, BIGOT
 i soldats.*)

LLUÍS: Missenyor de Melun, feu fer una còpia
 d'això i poseu-la en un indret segur
 per al nostre record; després torneu-ho
 a aquests lords, perquè, havent-ho tot escrit,
 ells i nosaltres, rellegant les notes,
 ens fem càrrec dels nostres juraments
 i mantinguem la fe de les promeses
 inviolables.

SALISBURY: Mai no es trencarà
 per nostra part; no obstant, noble delfí,
 haver jurat amb zel prou voluntari
 i amb fe espontània nostre adhesió
 al govern vostre, podeu creure'm, príncep,
 que no estic satisfet de viure un temps
 en el qual el pegat de la revolta
 és necessari, i per a reparar
 el cranc inveterat d'una ferida
 se'n tenen d'obrir moltes. Afligeix
 això l'ànima meva; que jo tingui
 d'estirar del costat aquest metall
 i convertir-me en obrador de vídues!
 Oh, i en aquest país, on l'honorable

rescat i la defensa,
criden ben alt el nom de Salisbury!
Però tal és la infecció de l'època
que per a la salut i medicina
del nostre dret, nosaltres no podem
obrar amb un altre braç que el de la dura
injustícia i de la confusa ofensa.
¿I no és llàstima això, apenats amics,
que nosaltres, infants d'aquesta illa,
siguem nats per a veure la tristesa
d'una hora així, en la qual seguim els passos
del foraster i li trepitgem el pit
a nostra pàtria, i engruixim els rengles
del propis enemics... (no puc estar-me
de plorar sobre el curs de semblants coses!);
veure que aquí, que aquí, marxem darrera
d'un estendard desconegut i fem
honor a nobles de remots països?
Oh, nació, poguessis transportar-te!
Que els braços de Neptú, que aquí t'encerclen,
et duguessin enllà d'aquests indrets
on tu t'hi reconeixes, i et deixessin
sobre platges paganes on els dos
exèrcits cristians poguessin fondre
llur sang enfellonida en una vena
de bons amics, en lloc de malversar-la
tant en un joc de mals veïns!

LLuís: Un noble
temperament demostres en això,
i aquests grans sentiments que al pit et lluiten
te'n fan un cràter de noblesa.
Oh, quin combat tan noble has entaulat
entre compulsió i brau respecte!
Permet que eixugui l'honorable rou
que platejat et corre per les galtes.
S'ha estovat el meu cor amb plors de dona,
que són només vulgar desbordament;
però l'efusió d'unes tals gotes
virils, tot aquest xàfec que deriva
de tempestats de l'ànima, enlluerna
els meus ulls produint-me un estupor
més gran que si veiés l'altiva cúpula
del cel llampurnejant de meteors.
Aixeca el front, insigne Salisbury,
i amb un gran cor esbrava aquest oratge;
deixa tals aigües per als ulls dels nois

que mai no han vist el món gegant en ràbia,
i que només trobaren la fortuna,
en les festes de sang avalotada,
en l'alegria i en el xerroteig.
Vine, vine, que tan profundament
enfonsaràs la teva mà en la bossa
de la llampant prosperitat com pugui
enfonsar-la Lluís, com tots vosaltres,
nobles que heveu lligat els vostres nervis
a la força que tinc. Jo pensaria
que ara mateix ha enraonat un àngel.

(*Entra PANDOLF.*)

Mireu el sant legat, que aquí s'acosta
a garantir-nos per la mà del cel,
i a nostres accions donar-los nom
de dret, amb sant alè.

PANDOLF :

Salut, oh, noble
príncep de França! Això és el que segueix:
El rei Joan ha fet les paus amb Roma;
l'esperit seu que es mantenia díscol
contra la Santa Església s'ha sotmès
a la imponent metròpoli romana.
Per tant, no onegis més els teus colors
amenaçaires, i amanseix el bàrbar
esperit de la guerra furiosa,
el qual, semblant a aquell lleó que pren
el menjar de les mans, amb gentilesa
pugui als peus de la pau venir a ajaçar-se
i només tingui de feroç l'aspecte.

LLUÍS :

Vostra Gràcia em perdoni, però jo
no reculo. He nascut massa enlairat
perquè em manin i vingui a controlar-me
un subaltern, o ser un oficiós
servidor, un instrument d'una potència
sobirana del món, sigui qui sigui.
És vostre alè que en el primer moment
atà el carbó mort de la discòrdia
entre aquest regne castigat i jo.
Vós sou aquell que va portar la llenya
que devia nodrir tot aquest foc,
i ara s'ha fet molt alt perquè l'apagui
el mateix feble buf que l'ha abrandat.
Vós m'ensenyàreu de conèixer quina
era la cara del bon dret, i vós
m'heu fet saber quins títols jo tenia

en aquest regne, sí, i m'alimentàreu
aquesta empresa dins el cor; ¿i ara
veniu a dir-me que Joan ha fet
la pau amb Roma? I què m'importa a mi?
Per l'honor del meu llit de matrimoni,
després del jove Artur, jo per a mi
reclamo aquesta terra, ¿i voleu vós
que, ara que ja la tinc mig conquistada,
giri cua perquè Joan ha fet
les paus amb Roma? Sóc esclau de Roma?
¿Quants sous m'ha donat Roma, quines tropes,
quines municions jo n'he rebut
perquè jo em pugui mantenir en l'empresa?
No sóc jo el que suporta tot el pes?
¿Qui, si no jo i els que se m'ajupien,
suen per a dur a cap aquest negoci
i mantenir la guerra? ¿No he sentit
com els illencs cridaven «*Vive le Roi!*»
quan castigava jo les llurs ciutats?
¿No tinc les millors cartes que em permeten
guanyar-me fàcilment una corona?
No, per l'ànima meva!, jo no vull
que mai pugui ser dita semblant cosa!
D'aquest treball veieu la part de fora.
Solament si és de fora o és de dins,
jo no me'n tornaré fins que no sigui
glorificat el meu intent per tot
allò que em va prometre l'esperança
ans que formés aquest galan exèrcit,
i reunís aquesta tria brava
entre la gent del món, per a assolir
conquesta i guanyar fama a les genives
mateixes del perill i de la mort. (*Sonen trompetes.*)
Què ve a cridar aquesta insolent trompeta?

(*Entra el BASTARD amb seguici.*)

BASTARD: D'acord al noble dret de gents, demano
audiència. M'envien a parlar-vos,
Monsenyor Venerable de Milà;
jo vinc de part del rei a assabentar-me
d'allò que heveu tractat en el seu nom,
i segons la resposta que em doneu,
conexeré l'abast i la mesura
que tinc de concedir a la meva llengua.

PANDOLF: El delfí s'ha oposat tossudament
a concedir cap treva, i no fa cas

BASTARD:

del que li dic ni vol deixar les armes.
Doncs per tota la sang mai respirada
pel furor, aquest jove parla bé.
Escolteu ara el rei de l'Anglaterra
perquè Sa Reialesa per mi parla:
Està ben preparat i té motius
d'estar-ho. Perquè aquesta invasió
de mones indecents, i la grotesca
mascarada i l'orgia poca-solta,
i la insolència d'aquest barbamec
i aquestes tropes de minyons d'estudi,
han fet que el rei es rebentés de riure.
I està a punt de dissoldre a xurriaques
una guerra de nans i un regiment
de pigmeus, i escopir-los fora el cercle
del seu país. La mà que amb valentia
va aporrinar-vos a les vostres portes
i va fer-vos saltar per les finestres,
i que us feia ficar en el fons dels pous
com si fóssiu galledes i amagar-vos
en els femers, o tots apilonats
com roba empenyorada en els baguls
i les maletes, i us ha fet dormir
amb els porcs o cercar bona acollida
en coves i presons, i tremolar
i estremir-vos sentint com escainava
el vostre gall nacional, car creïeu
que era la veu d'un guerrejaire anglès,
¿penseu que aquesta mà victoriosa,
que us ha punit en vostres pròpies llars,
li ha arribat l'hora de tornar-se feble?
No; sapiguen que l'aguerrit monarca
està armat, i com l'àguila suspensa
sobre els dominis seus, viu a l'aguait
per a escometre qui li toqui el niu.
I vosaltres, rebels degenerats,
que, com nerons ingrats i sanguinaris,
esqueixeu la matriu de vostra mare
Anglaterra, us podeu tornar vermells
de vergonya, perquè les vostres dames
i vostres cara-pàlides donzelles,
com amazones, van seguint al trot
vostres tambors, i deixen els didals
pels guants de ferro, i ara empunyen llances
en lloc de les agulles de fer mitja,
i han canviat tota la mel del cor

- per un instint ferotge i sanguinari.
- LLUÍS: Acaba els crits i gira cua en pau;
garantim que ets un home de més llengua
que nosaltres, però que et vagi bé;
no podem malversar un temps preciós
escoltant les bravates d'un xerraire.
- PANDOLF: Permeteu que jo parli.
- BASTARD: No, sóc jo
el que té de parlar.
- LLUÍS: Ni a l'un ni a l'altre
us escolto. Que batin els tambors,
i pledegi la llengua de la guerra
nostre interès i la presència nostra.
- BASTARD: Oh i tant! Vostres tambors poden cridar
quan els aporrineu; també vosaltres
cridareu al moment que us aporrinin.
Desvetlla sols un eco amb el tambor,
i de seguida, un altre que s'espera
ressonarà tan alt com cridi el teu.
Redobla un segon cop, i amb més empenta
les orelles del cel estripa un altre
fent riota del tro profund de boca.
Perquè sense fiar-se del legat
que tira l'aigua al vi, i no per auxili
sinó per joc, n'usava els seus serveis,
el bellicós Joan en peu de guerra
duu sobre el front la descarnada mort
el qual ofici avui és atipar-se
de milers de francesos.
- LLUÍS: Que redoblin,
i a veure si trobem aquest perill.
- BASTARD: I tant si el trobaràs, delfí, no ho dubtis! (*Exeunt.*)

ESCENA III

EL CAMP DE BATALLA

(*Alarmes. Entren el REI JOAN i HUBERT.*)

- REI JOAN: Com se'ns presenta el dia? Hubert, vols dir-m'ho?
- HUBERT: Tinc por que malament. ¿I com se troba
la Vostra Majestat?
- REI JOAN: Aquesta febre,
que tant temps m'ha torbat, ara m'acaba;
el cor em fa molt mal!

(*Entra un MISSATGER.*)

- MISSATGER:** Monsenyor, vostre
valent cosí, el senyor de Faulconbridge,
desitja que la Vostra Majestat
deixi el camp de batalla, i l'assabenti,
per mitjà meu, de quin camí segueix.
REI JOAN: Cap al cantó de Swinstead, al cenobi.
MISSATGER: Animeu-vos, perquè tot el reforç
que esperava el delfí, ha sofert naufragi
a les platges de Godwin fa tres nits.
Ara mateix Ricard ens ho contava;
els francesos combaten amb fredor,
i ja reculen.
- REI JOAN:** Ai, tirana febre
que em rosteix i no em deixa que salutí
tan bones noves! Caminem vers Swinstead.
De pressa, a la llitera; la feblesa
em consum, i tinc por de desmaiar-me. (*Exeunt.*)

ESCENA IV

UNA ALTRA PART DEL CAMP DE BATALLA

(*Entren SALISBURY, PEMBROKE, BIGOT i
altres.*)

- SALISBURY:** Jo no li feia tants amics al rei.
PEMBROKE: Endavant un cop més! I donem ànims
als francesos, perquè si són vençuts
també ho serem nosaltres.
- SALISBURY:** A despit
del despit nostre, aquest bastard diable
de Faulconbridge fa la feina sol.
- PEMBROKE:** Diuen que el rei Joan està gravíssim
i ha abandonat el camp.

(*Entra MELUN, ferit.*)

- MELUN:** Porteu-me prop
dels rebels d'Anglaterra.
- SALISBURY:** Quan vivíem
feliços ens donàveu altres noms.
- PEMBROKE:** El comte de Melun.
- SALISBURY:** Ferit de mort.
- MELUN:** Fugiu, nobles anglesos, perquè esteu
traïts i esteu perduts. Desenfileu

l'agulla de la vostra rebellia,
i concediu vostra hospitalitat
a la fidelitat que bandejàveu.
Ajupiu-vos als peus del rei Joan;
que si els francesos d'aquest jorn mogut
resulten amos, com a recompensa
del treball vostre, pensen degollar-vos.
Així ho ha jurat ell, amb mi i amb molts,
en el mateix altar de Sant Edmunsbury;
aquell mateix altar on amb vosaltres
juràrem tots una amistat eterna.

SALISBURY:

Ès possible? Dieu la veritat?
MELUN: ¿No tinc la fastigosa mort als ulls
i no em queda tan sols un punt de vida
que es va fonent com un ninot de cera
a la vora del foc? ¿Què en aquest món
em pot ara inclinar a dir una mentida
si he perdut l'avantatge de mentir?
¿Per què tinc de ser fals, si és cosa certa
que dec morir i que no viuré mai més
per a l'engany? Ho repeteixo encara:
Si Lluís guanya avui, serà un perjur
si és que us deixa sorprendre amb la mirada
un altre jorn sortint per l'Orient.

I aquesta nit, la qual negra alenada
de contagi s'estén sobre la cresta
inflamada del sol vell i cansat
del viatge diürn, aquesta nit
infame té de veure com s'escapa
vostre respir, pagant així amb la fi
traïdora de totes vostres vides,
tot el vostre pecat de traïdors
si avui guanya Lluís amb vostra ajuda.
Encomaneu-me a un tal Hubert, que es troba
amb vostre rei. L'amor que per ell sento
i el respecte al meu avi que era anglès,
ha despertat la meva consciència
a confessar-ho tot. En recompensa,
us prego que em porteu a un lloc tranquil,
lluny dels crits i els sorolls de la batalla,
on pugui recollir la pobra resta
dels pensaments en pau i preparar-me
a separar el meu cos de la meva ànima
en piadós desig contemplatiu.

SALISBURY:

Et creiem i que sigui maleïda
l'ànima meva si és que no m'encanta

aquesta favorable avinentesa
d'abandonar les mal donades passes
d'una deserció. Imitem les ones
en el punt d'abaixar-se i retirar-se;
deixem aquest desbordament i el curs
irregular; cenyim-nos en els límits
que hem franquejat, i caminem amb calma
vers el respecte del nostre oceà,
nostre gran rei Joan. Amb els meus braços
et duré lluny d'aquí, perquè contemplo
en els teus ulls que les cruels angoixes
de la mort se t'acosten. Amics meus,
endavant! Una nova retirada
ara serà sortosa novetat
que ens retorni al vell dret que havem deixat.
(*Exeunt sostenint MELUN.*)

ESCENA V

EL CAMPAMENT DEL FRANCÈS

(*Entra LLUÍS amb el seu seguici.*)

LLUÍS: M'ha semblat com que el sol es condolia
de pondre's aturant-se, i fent la volta
ponentina tornar-se ben vermella,
quan l'anglès mesurava reculant
la seva pròpia terra en una mansa
retirada. Oh, hem clos amb gallardia
aleshores que amb forta canonada,
inútil ja després de tanta sang,
els havem desitjat la bona nit,
plegant nostres banderes estripades,
mestresses, gairebé, soles del camp!

(*Entra un MISSATGER.*)

MISSATGER: On és el príncep, el delfí?
LLUÍS: Què hi ha?
MISSATGER: El comte de Melun és mort, i els nobles
anglesos, convençuts per ell, deserten
un altre cop, i els esperats reforços
han naufragat i s'han perdut a Godwin.
LLUÍS: Ah!, espantoses i pèrfides notícies!
Maleït siguis fins al fons del cor!
No pensava sentir tanta tristesa

aquesta nit com sento amb tot plegat.
¿Qui havia dit que el rei Joan fugia
una hora o dues ans que la vesprada
separés nostres fatigats exèrcits?

MISSATGER :

Sigui qui sigui qui ho ha dit, és cert.

LLUÍS :

Bé, mireu de triar bon campament
i estem aquesta nit en bona guàrdia;
no es llevarà com jo tan prompte el dia
per si demà tenim millor fortuna. (*Exeunt.*)

ESCENA VI

PLAÇA OBERTA EN ELS VOLTANTS DE L'ABADIA DE SWINSTEAD

(*Entren el BASTARD i HUBERT per diferents llocs.*)

HUBERT :

Qui hi ha? Parleu de pressa o si no tiro.

BASTARD :

Un amic; qui ets tu?

HUBERT :

Dels d'Anglaterra.

BASTARD :

On vas?

BASTARD :

I a tu què se te'n dóna?

¿Que et demano jo res dels teus negocis
com tu dels meus?

BASTARD :

Em penso que ets Hubert.

HUBERT :

Penses perfectament. M'arriscaria
a creure que ets un amic meu, perquè
m'has conegut tan bé la veu. Qui ets?

BASTARD :

Qui vulgues; mes, si et plau, fes-me l'obsequi
de tenir-me per un Plantagenet.

HUBERT :

Memòria poc amable! Tu i la cega
nit m'heu confós. Valent soldat, perdona'm
si és que no ha distingit la meua orella
el teu accent de primer antuvi.

BASTARD :

Vaja!

Deixa't de compliments; què hi ha de nou?

HUBERT :

Justament a les fosques jo venia
per a trobar-vos.

BASTARD :

Doncs de pressa, digues.

HUBERT :

Oh, dolç senyor, notícies tenebroses
com la nit; negres, i de por i horribles.

BASTARD :

Pots ensenyar-me'n, doncs, totes les nafres
que no sóc dona i no em desmaiaré.

HUBERT :

El rei, em temo, ha estat emmetzinat
per un monjo; jo l'he deixat que a penes
enraonava, i m'he escapat a dir-vos-ho,

i assabentat del mal, podeu armar-vos millor davant del negre contratemps que si sabéssiu massa tard les coses.

BASTARD: Com l'ha pres? L'ha tastat algú abans d'ell?

HUBERT: Un monjo us dic, un brètol sense escrúpols, els quals budells han rebenat tot d'una. El rei encara parla, i bé podria refer-se.

BASTARD: Qui has deixat, tenint-ne cura?

HUBERT: Com? No ho sabeu? Han retornat els nobles amb el príncep Enric que ha intervingut perquè el rei perdonés, i tots es troben rodejant a la seva Majestat.

BASTARD: Cel poderós, ¿aturaràs la còlera i no ens obligaràs a dur més pes? Jo tinc de dir-t'ho, Hubert: aquesta nit he perdut la meitat del meu exèrcit; passant un pla, l'han devorat les aigües del Lincoln. Jo mateix, mullat del tot, si és que he fugit ha estat a dures penes. Endavant! Porta'm al costat del rei que em temo que no es mori ans no hi arribi.

(*Exeunt.*)

ESCENA VII

EL JARDÍ DE L'ABADIA DE SWINSTEAD

(*Entren el PRÍncep ENRIC, SALISBURY i BIGOT.*)

PRÍncep ENRIC: És massa tard: Tota la seva sang s'ha corromput, i fins el pur cervell que alguns suposen que és hostal de l'ànima, pels comentaris deslligats que fa, dóna a entendre la fi d'aquesta vida.

(*Entra PEMBROKE.*)

PEMBROKE: Sa Altesa encara parla i insisteix que si podeu portar-lo a l'aire lliure, es calmaria la cremor d'incendi de la cruel metzina que el devora.

PRÍncep ENRIC: Doncs que el portin aquí, en aquest jardí. Està tan furiós? (*Exit BIGOT.*)

PEMBROKE: No ho està tant com quan l'haveu deixat, fins i tot canta.

PRÍncep ENRIC: Vanitat de la trista malaltia!

Les extremes angoixes, quan s'arrapen
acaben no sentint-se. Havent guanyat
la mort, els membres, un a un, els deixa
insensibles i posa al gran atac
de l'ànima, que assetja i que fereix
amb moltes legions d'estranyes fantasmes,
que en la barribarreja i amb les presses
de l'assalt, unes amb altres es confonen.
És estrany que la mort pugui cantar!
Ai las! Jo sóc la cria d'aquest cigne
pàllid i desmaiàt que entona un càntic
de dol en honra de la pròpia mort
i que treu d'una feble flauta d'orgue
l'himne per al repòs de la seva ànima
i la calma absoluta del seu cos.

SALISBURY: Aconhorteu-vos, príncep, perquè vós
haveu nascut per a donar figura
a l'esbós imperfecte que ell us deixa.

(Tornen BIGOT amb el servei, duent el REI JOAN en una cadira.)

REI JOAN: Sí, diable, ara està l'ànima meua
lliure de colzes; no li fan cap falta,
per a sortir, ni portes ni finestres.
Tinc un istiu tan ferm al fons del pit,
que en pols va esmicolant-me les entranyes;
sóc igual que els gargots d'un pergami
que es va recargolant sobre les brases.

PRÍncep ENRIC: I com es troba Vostra Majestat?

REI JOAN: Emmetzinat, em trobo; malament,
mort i perdut, i abandonat, em trobo.
I ningú de vosaltres manarà
a l'hivern que m'enfonsi dins la gorja
els dits de gel o bé que em faci córrer
els rius del meu reialme sobre el pit
que crema, o bé que vingui el vent del nord
i em besí el llavi encès, i em reconforti
amb la fresca. Veieu si és poca cosa.
Sols us demano fred que m'apaivagui,
i us mostreu tan gasius i tan ingrats
que no voleu donar-me'l.

PRÍncep ENRIC: Si amb les llàgrimes
tinguéis jo la virtut per a guarir-vos!...

REI JOAN: Tenen la sal calenta. Dins de mi
hi ha un infern! I se'm planten les metzines
com un dimoni per a torturar
una sang condemnada sense cura.

(*Entra el BASTARD.*)

- BASTAR» :** Oh, estic que no respiro de tant córrer amb el desig de veure-us, Majestat.
- REI JOAN :** Has vingut per a cloure'm les parpelles cosí; l'amarra del meu cor, rompuda, s'està cremant; totes aquelles veles que feien navegar la meva vida, s'han reduït a un fil com un cabell. El meu cor només té una pobra corda que aguantarà l'estona que tu em diguis les noves, i després tan sols hi haurà un tros de fang, la resta sense forma d'aquesta majestat que s'ha esvaït.
- BASTARD :** A venir cap aquí el delfí es prepara, i sap el cel com li contestarem, puix que la millor part del meu exèrcit, de la qual em fiava per a dur a terme un moviment avantatjós, ha estat en una sola nit arrabassada, i sense remei l'han engolit les sorres en una insospitada tempestat. (*El rei mor.*)
- SALISBURY :** Conteu noves de mort a orelles mortes. Sobirà!... Senyor meu!... El que un rei era fa poc, ara és això!
- PRÍncep ENRIC :** I així serà la meva cursa i el meu fi. En el món ¿quina seguretat, quina esperança podem trobar, si el que era un rei adés ara és tan sols un trist grapat de terra?
- BASTARD :** Així te n'has anat? Jo només resto per a l'ofici de poder venjar-te, i t'aniré a servir amb l'ànima al cel, després, com t'he servit aquí a la terra. I ara, ara, vosaltres, que sou astres que us moveu en llegendes esferes, on és vostre poder? Mostreu-nos, doncs, vostra esmenada fe, i amb mi, de pressa, veniu a rebutjar, enllà de les portes de nostra feble pàtria, nostre oprobí i nostra eterna runa. De seguida, ataquem si volem que no ens ataquin, que el delfí rabiós ens estalona.
- SALISBURY :** Sembla que no sabeu tant com nosaltres :: El cardenal Pandolf, que dins reposa, i que fa una mitja hora que ha arribat,

de la part del delfí cuita a oferir-vos
una pau que pot ser-nos avantajosa ;
el delfí vol que acabi aquesta guerra.

- BASTARD : Més aviat, s'acabarà quan vegi
com estem decidits a defensar-nos.
- SALISBURY : No, ja és un fet ; ha reembarcat les tropes
i la cosa ha deixat, per a arbitratge,
en mans del cardenal, i amb ell, si vós
ho estimeu, partirem aquesta tarda
a donar un fi feliç a aquest negoci.
- BASTARD : Perfectament, i vós, mon noble príncep,
i els nobles que podran estalviar-s'ho,
resteu pels funerals del vostre pare.
- PRÍncep ENRIC : El seu cadàver anirà a Worcester,
que és allí que ell volia ser enterrat.
- BASTARD : I allí ho serà. I la vostra gentilisa
mantingui amb bona sort tot l'heretatge
que li escau, i la glòria del país !
Submís jo davant d'ella m'agenollo,
i us ofereixo els meus fidels serveis
i una sollicitud inesgotable.
- SALISBURY : I també us oferim el nostre afecte
que sempre més es mantindrà sens tara.
- PRÍncep ENRIC : L'ànima meva us diu que us ho agraeix,
però no té més llengua que les llàgrimes.
- BASTARD : Oh, no paguem al temps més del dolor
necessari, que ja se l'ha cobrat
amb el nostre patir. Aquesta Anglaterra
no fou ni podrà ser mai trepitjada
pel peu soberg de cap conquistador,
si abans no s'ha ferit ella mateixa.
Ara que aquests senyors tornen a casa,
vinguin armats el tres racons del món,
i aguantarem el cop amb tots plegats.
De cap desastre mai no en vindrà queixa
si Anglaterra és fidel a ella mateixa ! (*Exeunt.*)